

Stavovi učitelja razredne nastave o izricanju pedagoških mjera

Zović, Magdalena

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:638076>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-14**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJ

Sveučilište u Zadru

Odjel za nastavničke studije u Gospiću
Sveučilišni integrirani prijediplomski i diplomski studij

Magdalena Zović

**Stavovi učitelja razredne nastave o izricanju
pedagoških mjera**

Diplomski rad

Gospić, 2023.

Sveučilište u Zadru

Odjel za nastavničke studije u Gospiću
Sveučilišni integrirani prijediplomski i diplomski studij

Stavovi učitelja razredne nastave o izricanju pedagoških mjera

Diplomski rad

Student/ica:

Magdalena Zović

Mentor/ica:

izv. prof. dr. sc. Anela Nikčević-Milković

Gospić, 2023.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Magdalena Zović**, ovime izjavljujem da je moj **diplomski** rad pod naslovom **Stavovi učitelja razredne nastave o izricanju pedagoških mjerarezultat** mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mogega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mogega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Gospić, 19. listopad 2023.

Zahvala

Na početku bih iskazala svoju veliku zahvalnost poštovanoj profesorici i mojoj mentorici, izv. prof. dr. sc. Aneli Nikčević-Milković, na nesebičnom dijeljenju svog znanja, vremena, motivacije i podrške tijekom pripreme ovog diplomskog rada.

Izražavam i duboku zahvalnost svim djelatnicima Odjela za nastavničke studije u Gospiću, uključujući profesore, knjižničarke, informatičara, kadrovsku i računovodstvenu službu te spremačice, koji su svojim riječima ohrabrenja i svojim životnim iskustvima obogatili moje studentsko iskustvo i pripremili me za buduće izazove.

Posebno hvala mojim dragim kolegicama čija podrška i prijateljstvo su neizmjereno važni za mene, te su obogatili moje sveukupno iskustvo.

Na kraju, najiskreniju zahvalu upućujem svojim roditeljima, koji su mi omogućili studiranje u predivnom gradu Gospiću i neprestano mi pružali svoju bezuvjetnu ljubav i podršku.

Stavovi učitelja razredne nastave o izricanju pedagoških mjera

Sažetak

Obrazovni sustav predstavlja temelj društva te ima ključnu ulogu u oblikovanju budućih generacija. Učitelji su ključni akteri u ostvarivanju ovog cilja, jer ne samo da prenose znanje učenicima, već i oblikuju njihovo ponašanje i moralne vrijednosti. Jedan od važnih aspekata učiteljske uloge je upravljanje ponašanjem učenika unutar školskog okruženja. Cilj istraživanja bio je ispitati stavove učitelja razredne nastave o izricanju pedagoških mjera te namjenu izricanja pedagoških mjera za neprihvatljiva ponašanja učenika. U istraživanju su sudjelovala 63 učitelja razredne nastave iz devet osnovnih škola s područja Republike Hrvatske, a istraživanje je provedeno u lipnju i srpnju školske godine 2022./2023. Mjerni instrument koji je kreiran za potrebe ovog istraživanja sastoji se od četiri različita oblika. Sudionici istraživanja popunjavali su i anketni upitnik socio-demografskih pitanja koja su se odnosila na spol, dob, radni staž u školstvu te broj izrečenih ili ukinutih pedagoških mjera kao članova Razrednog/Učiteljskog vijeća. Primijenjena je i Skala stavova o izricanju pedagoških mjera. Rezultati istraživanja pokazuju da nema razlike između muškog i ženskog spola kada je riječ o izricanju pedagoških mjera za određeno neprihvatljivo ponašanje. Također, nema razlike ni prema školskom uspjehu počinitelja neprihvatljivog ponašanja. Učitelji donose odluke o izricanju pedagoških mjera uzimajući u obzir sve okolnosti događaja i posljedice koje takvo ponašanje ima. Prema rezultatima parametara čestica semantičkog diferencijala, najviše prosječne ocjene imaju čestice "impulzivno-promišljeno" i „beskorisno-korisno“, dok najniže prosječne ocjene ima čestica "dobro-loše". Također, utvrđena je statistički značajna razlika u stavovima između učitelja predmetne i razredne nastave, pri čemu su učitelji predmetne nastave iskazali pozitivnije stavove prema izricanju pedagoških mjera, što je u skladu s očekivanjima. Rezultati ovog istraživanja pružaju smjernice za buduća istraživanja u ovom području te mogu poslužiti kao osnova za savjetovanje učitelja.

Ključne riječi: stavovi, učitelj, pedagoške mjere, neprihvatljiva ponašanja

Attitudes of Primary Teachers toward the Imposition of Pedagogical Measures

Abstract

The educational system represents the foundation of society and plays a significant role in shaping future generations. Teachers are key players in achieving this goal, not only do they transmit knowledge to students, but they also shape their behavior and moral values. One of the most important aspects of the teacher's role is managing student behavior within the school environment. The goal of the research was to examine the attitudes of primary teachers regarding the imposition of pedagogical measures and the purpose of imposing such pedagogical measures for unacceptable student behavior. 63 primary teachers from nine elementary schools in the Republic of Croatia participated in the research conducted in June and July of the 2022/2023 school year. The measuring instrument created for the purposes of this research consists of four different forms. The research participants also had to fill out a questionnaire of socio-demographical questions related to gender, age, length of service in the school system, and the number of imposed or canceled pedagogical measures as members of the Class/Teachers' Council. The Attitude Scale toward the Imposition of Pedagogical Measures was applied as well. The research results show no difference between male and female gender when it comes to imposing pedagogical measures for certain unacceptable behavior. Moreover, there is no link between the school success of perpetrators of unacceptable behavior and the frequency of such measures being imposed. Teachers make decisions about the imposition of pedagogical measures considering all the circumstances of the event and the consequences of such behavior. According to the results of the parameters of the semantic differential particles, the particles "impulsive-thoughtful" and "useless-useful" have the highest average ratings, while the particle "good-bad" has the lowest average ratings. In addition, a statistically significant difference was found in the attitudes of primary and secondary school teachers, with secondary teachers expressing more positive attitudes towards the imposition of pedagogical measures, which is in line with expectations. The results of this research provide guidelines for future research in this area and can serve as a basis for counseling teachers.

Key words: attitudes, teacher, pedagogical measures, unacceptable behaviors

SADRŽAJ

1. UVOD.....	6
2. PEDAGOŠKE MJERE.....	8
2.1. Kriteriji za izricanje pedagoških mjera.....	9
2.2. Izricanje pedagoških mjera	9
2.3. Utjecaj pedagoških mjera	11
3. NEPRIHVATLJIVA PONAŠANJA	12
3.1. Razlozi neprihvatljiva ponašanja.....	12
3.1. Lakša neprihvatljiva ponašanja	14
3.2. Teža neprihvatljiva ponašanja	14
3.3. Teška neprihvatljiva ponašanja	15
3.4. Osobito teška neprihvatljiva ponašanja	15
4. POTICAJNE PEDAGOŠKE MJERE U OSNOVNOJ ŠKOLI.....	17
4.1. Pohvale	17
4.2. Nagrade.....	18
5. KAZNENE PEDAGOŠKE MJERE U OSNOVNOJ ŠKOLI.....	19
5.1. Pedagoška mjera opomene	19
5.2. Pedagoška mjera ukora.....	20
5.3. Pedagoška mjera strogog ukora.....	20
5.4. Pedagoška mjera preseljenja u drugu školu.....	21
6. RECENTNA ISTRAŽIVANJA O PROVOĐENJU PEDAGOŠKIH MJERA.....	22
7. CILJ ISTRAŽIVANJA.....	23
8. METODA ISTRAŽIVANJA.....	24
8.1. Mjerni instrumenti	24
8.2. Sudionici istraživanja	27
8.3. Postupak istraživanja	28
8.4. Statistički parametri korišteni u obradi podataka	28
9. REZULTATI I RASPRAVA.....	31

9.1. Opis uzorka.....	31
9.2. Stavovi sudionika istraživanja o izricanju pedagoških mjera.....	33
9.3. Rezultati inferencijalne statistike (t-test, ANOVA)	44
10. ZAKLJUČAK.....	45
11. LITERATURA	47
POPIS TABLICA.....	49
POPIS SLIKA	50
PRILOZI.....	51

1. UVOD

Svaki dan učiteljima se postavlja sve veći izazov u uspostavi i održavanju razredne discipline. U okviru školskog konteksta, disciplina se može definirati kao sva ona učiteljska ponašanja koja proizlaze kao odgovor na ponašanja učenika koja narušavaju red, sigurnost i proces učenja (Delić, Pašalić i Dudević, 2018). Izricanje pedagoških mjera predstavlja ključni instrument za održavanje reda i discipliniranje učenika unutar školskih ustanova. Ove mjere mogu varirati od verbalnih upozorenja do suspenzija ili drugih sankcija, ovisno o težini neprihvatljivog ponašanja. Stavovi i pristup učitelja prema izricanju pedagoških mjera igraju ključnu ulogu u uspješnom upravljanju razredom i stvaranju poticajnog školskog okruženja.

U literaturi se javljaju dva osnovna, gotovo suprotna modela školske discipline: model pozitivne discipline i model asertivne discipline (Vlah, Velki i Zrilić, 2020). Model pozitivne discipline, koji su razvili Nelsen, Lott i Glenn (1993), fokusira se na samog učenika i ima za cilj poticanje razvoja samokontrole, suradnje i prilagodljivosti učenika putem njegovih odnosa s učiteljem i vršnjacima. Suprotno prvom modelu, model asertivne discipline, kako ga je opisao Canter i Canter (1988), fokusira se na ulogu učitelja. U ovom modelu, učitelj koristi pravila i korektivne postupke kako bi uspostavio potpunu kontrolu nad razredom, a od učenika se očekuje apsolutna poslušnost. Učitelj je odgovoran za postavljanje pravila i definiranje granica prihvatljivog i neprihvatljivog ponašanja te za jasno određivanje posljedica za njihovo kršenje (Vlah i sur., 2020).

Sukladno "Zakonu o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi" (MZO, 2008), postoje različite pedagoške mjere koje se primjenjuju na učenike u dvije osnovne situacije. Prva situacija odnosi se na učenike koji postižu iznimne rezultate. U takvim slučajevima, učenici mogu primiti usmenu ili pisanu pohvalu te biti nagrađivani od strane razrednika, razrednog ili nastavničkog vijeća. Detalji o uvjetima, načinu i proceduri pohvala i nagrađivanja regulirani su Statutom škole. Druga situacija uključuje primjenu pedagoških mjera kod učenika koji su prekršili školske obveze, nisu ispunili svoje zadatke ili su se nasilnički ponašali unutar školskog okruženja. Kazneni pedagoški postupci primjenjuju se u ovom kontekstu kako bi se reguliralo ponašanje i očuvala sigurnost u školi. Zakon o odgoju i obrazovanju detaljno regulira ovu drugu kategoriju pedagoških mjera.

Istraživanje u okviru ove diplomske radnje imao je za cilj analizirati stavove učitelja razredne nastave prema izricanju pedagoških mjera te ispitati razlike u stavovima prema izricanju pedagoških mjera između učitelja razredne i predmetne nastave. Istraživanje na učiteljima razredne nastave napravljeno je u okviru ovog diplomskog rada tijekom lipnja i srpnja školske godine 2022./2023., dok je istraživanje na predmetnim nastavnicima napravljeno

malo ranije u okviru istraživanja za potrebe stručnog rada psihologinje Mateje Širinić, s čijim smo dopuštanjem preuzeli neke rezultate iz njenog rada. Istraživanja stavova prema izricanju pedagoških mjera do sada su rađena samo kvalitativnim metodama istraživanja, tako da će spoznaje dobivene empirijskim istraživanjem psihologinje Širinić i ovim diplomskim radom zasigurno pridonijeti boljem razumijevanju kako učitelji razredne i predmetne nastave percipiraju i primjenjuju pedagoške mjere u svom radu s učenicima te postoje li razlike među njima prema nekim relevantnim varijablama. Spoznaje dobivene u okviru ovih istraživanja mogu doprinijeti boljoj odgojno-obrazovnoj praksi u osnovnim školama u smislu uspješnijeg upravljanja razredom i školskim okruženjem, a sve u cilju efikasnijeg obrazovanja i razvoja učenika.

2. PEDAGOŠKE MJERE

U skladu sa Zakonom o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (MZO, 2008), predviđene su različite pedagoške mjere koje se primjenjuju na učenike u dvije osnovne situacije. Prva situacija odnosi se na učenike¹ koji postižu izuzetne rezultate. U takvim slučajevima, učenici mogu primiti usmenu ili pisanu pohvalu te biti nagrađivani od strane razrednika², razrednog ili nastavničkog vijeća. Konkretni način i postupak pohvaljivanja, uvjeti te nagrađivanja uređeni su Statutom škole. Druga situacija uključuje primjenu pedagoških mjera kod učenika koji su prekršili školske dužnosti, nisu ispunili svoje obveze ili su se ponašali nasilnički unutar školskog okruženja. Kaznene pedagoške mjere su u tom kontekstu dodijeljene kako bi se reguliralo ponašanje i održalo sigurno okruženje u školi. Zakon o odgoju i obrazovanju detaljno uređuje ovu drugu kategoriju pedagoških mjera.

Dakle, temeljem Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (MZO, 2008), pedagoške mjere mogu se klasificirati kao poticajne (pozitivne), koje se primjenjuju kao nagrada za iznimne rezultate, te kaznene (negativne), koje se primjenjuju kao sankcije za nepoželjno ponašanje ili neispunjavanje obveza.

Na temelju određenog članka Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta ima pravo utvrđivati pedagoške mjere. Svrha i pravila primjene tih mjera precizno su propisani u Pravilniku o kriterijima za izricanje pedagoških mjera (2015) kojeg donosi ministar.

Prema Pravilniku o kriterijima za izricanje pedagoških mjera (2015), „Svrha izricanja pedagoške mjere je da se njezinim izricanjem utječe na promjenu ponašanja učenika kojem je mjera izrečena te da bude poticaj na odgovorno i primjereno ponašanje drugim učenicima. Pedagoške mjere trebaju potaknuti učenike na preuzimanje odgovornosti i usvajanje pozitivnog odnosa prema školskim obvezama i okruženju“ (članak 1., stavak 2.). Pri donošenju odluka o primjeni pedagoških mjera, ključno je u obzir uzeti emocionalnu i socijalnu zrelost učenika, njegovu osjetljivost te druge okolnosti koje mogu utjecati na njegov sveobuhvatni razvoj. Realizacija pedagoških mjera zahtijeva pažljivo vrednovanje učenikove psihičke i društvene zrelosti, osjetljivosti te specifičnih okolnosti koje oblikuju njegov individualni put razvoja. Proces donošenja odluka o pedagoškim mjerama temelji se na načelima postupnosti,

¹ U daljnjem tekstu koristi se muški rod za učenika, ali pri tome se misli na oba spola (muški i ženski).

² Pod pojmom razrednik podrazumijevaju se oba spola (razrednik i razrednica) pa se u daljnjem tekstu koristi samo oblik muškog roda za oboje.

razmjernosti, pravednosti i pravodobnosti, kako je navedeno u Zakonu o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (2017).

Kada se suočavamo s neprihvatljivim ponašanjem učenika osnovnih škola, postoje četiri različite pedagoške mjere koje se mogu primijeniti. Te mjere uključuju opomenu, ukor, strogi ukor i premještanje u drugu školu. Sva ova odgovarajuća djelovanja ovise o težini neprihvatljivog ponašanja te se razvrstavaju prema njihovoj ozbiljnosti: od lakših prekršaja, težih, pa do teških i izrazito teških slučajeva.

2.1. Kriteriji za izricanje pedagoških mjera

U Pravilniku o kriterijima za izricanje pedagoških mjera (2015) istaknuto je da kriteriji temeljem kojih se odlučuje o primjeni pedagoške mjere trebaju imati svrhu poticanja učenika da se odmaknu od neprihvatljivih oblika ponašanja te da prihvate prihvatljive obrasce ponašanja, u skladu s pravilima ponašanja u školi i kućnim redom škole. Razrednik na početku svake školske godine ima obvezu informirati učenike o sadržaju pravilnika na satu razrednika, dok su roditelji/zakonski zastupnici učenika upoznati s odredbama pravilnika na roditeljskom sastanku.

2.2. Izricanje pedagoških mjera

Prema Pravilniku o kriterijima za izricanje pedagoških mjera (2015), „Svako izricanje pedagoške mjere temelji se na bilješkama iz pedagoške dokumentacije i/ili službenim bilješkama stručnih suradnika i/ili ravnatelja, a ako je potrebno i na mišljenjima drugih nadležnih institucija“ (članak 6., stavak 1.).

Prije nego se donese bilo kakva pedagoška mjera, odgojno-obrazovni stručnjaci u školi trebaju surađivati međusobno kako bi razmijenili informacije i iskustva. Također je važno uspostaviti komunikaciju s roditeljima učenika kako bi se razgovaralo o situaciji. U slučajevima gdje je potrebno, moguće je konzultirati školskog liječnika, druge stručnjake ili nadležne institucije za socijalnu skrb kako bi se bolje razumjele osobine i potrebe učenika te identificirali faktori koji mogu utjecati na njegov razvoj. Ova suradnja ima za cilj smanjiti rizike u razvoju učenika i pojačati čimbenike koji ga štite, kako bi se osigurala najbolja moguća podrška.

Pored toga, prije donošenja pedagoške mjere, učeniku bi trebalo omogućiti pravo na razgovor s odgojno-obrazovnim djelatnikom, kako bi mogao iznijeti svoje mišljenje i okolnosti koje su relevantne za odluku o primjeni pedagoške mjere. Također, roditelji bi trebali biti

informirani o neprihvatljivom ponašanju, procesu prikupljanja informacija i rezultatima tog procesa, koji su važni za donošenje odluke o primjeni pedagoške mjere. U slučaju da učenik ne odgovori na poziv razrednika ili druge ovlaštene osobe bez valjanog opravdanja, pedagoška mjera može se izreći i bez njegovog sudjelovanja.

U objašnjenju pedagoške mjere biti će opisani detalji o tome kada, na koji način i gdje se dogodilo neprihvatljivo ponašanje. Također će se spomenuti kakve su već vidljive ili moguće posljedice tog ponašanja. Također, biti će navedene informacije o dosadašnjim preventivnim koracima te će se predložiti načini podrške i pomoći učeniku kako bi se riješili temeljni razlozi tog neprihvatljivog ponašanja.

Prilikom razmatranja pedagoških mjera, nastavnici, stručni suradnici i ravnatelj³ imaju istu zadaću uzeti u obzir sljedeće faktore: uzrast učenika, njegov psihofizički razvoj i karakteristike, prethodno ponašanje, okolnosti koje utječu na njegov razvoj, situaciju u kojoj se neprihvatljivo ponašanje dogodilo te ostale relevantne čimbenike.

Sukladno Pravilniku o kriterijima za izricanje pedagoških mjera iz 2015. godine, pedagoške mjere se primjenjuju ne samo u slučaju neprihvatljivog ponašanja, već i kad su u pitanju neopravdani izostanci s nastave. Neopravdanim izostankom smatra se situacija u kojoj učenik razredniku nije dostavio liječničko opravdanje ili potvrdu nadležne institucije, koju su potpisali roditelji ili skrbnici, kao obrazloženje za izostanak s nastave.

Prema Pravilniku o kriterijima za izricanje pedagoških mjera (2015), „Neopravdanim izostankom ne smatra se izostanak s nastave za koji je roditelj unaprijed tražio i dobio odobrenje i to:

- u hitnim slučajevima usmeno od učitelja⁴/nastavnika za izostanak s njegova sata;
- pisano od razrednika za izostanak do tri radna dana, ravnatelja za izostanak do sedam radnih dana i učiteljskog/nastavničkog vijeća za izostanak do 15 radnih dana“ (članak 4., stavak 3.).

Statut škole regulira postupke kojima roditelji mogu opravdati izostanke učenika, bez obzira radi li se o osobnoj obavijesti ili pisanom opravdanju, ukoliko ispričnica nije podnesena unutar trodnevnog roka, pri čemu ti dani ne smiju biti uzastopni, tijekom jedne školske godine. Također, statut škole propisuje i vremenske okvire za predaju ispričnica, kao i rokove za obavješćivanje o razlozima izostanka (Pravilnik o kriterijima za izricanje pedagoških mjera, 2015).

³ Pod pojmom ravnatelj podrazumijevaju se oba roda (ravnatelj i ravnateljica) pa se u daljnjem tekstu koristi samo oblik muškog roda za oboje.

⁴ Pod pojmom učitelj podrazumijevaju se oba roda (učitelj i učiteljica) pa se u daljnjem tekstu koristi samo oblik muškog roda za oboje.

2.3. Utjecaj pedagoških mjera

Efekti pedagoških intervencija variraju i ovise o individualnim karakteristikama učenika. Na primjer, za neke će biti dovoljna usmena opomena od strane učitelja kako bi shvatili svoju grešku i prepoznali potrebu za promjenom ponašanja. S druge strane, postoje učenici koji neće usvojiti važnost pedagoških mjera, čak ni kada su suočeni s najozbiljnijim sankcijama kao što je strog ukor izrečen od strane učiteljskog vijeća (Sekulić Erić, 2016). Zbog svoje bliske interakcije s učenicima, svaki učitelj je najbolje pozicioniran da procijeni kako će određena pedagoška mjera utjecati na pojedinca i da li će rezultirati pozitivnim promjenama u njihovom ponašanju ili će se nastaviti neprimjereno ponašati.

Desforges (2001) navodi kako su najučinkovitiji načini reagiranja na loše ponašanje usmjereni prema davanju pohvale i kritike privatno, dok su manje učinkoviti prigovaranje i sukob.

3. NEPRIHVATLJIVA PONAŠANJA

Autorica Sue Cowley (2006) ističe da se nastavnici svakodnevno suočavaju s manjim izazovima neprihvatljivog ponašanja, poput gađanja gumicom, brbljanja tijekom nastave, žvakanja žvakaće, itd. Upravljanje ovakvim manjim problemima zahtijeva smirenost i dosljednost. Pružajući smiren i dosljedan odgovor, nastavnici stvaraju okruženje u kojem se učenici potiču na bolje ponašanje. Ovo je ključno kako bi se izbjegli ozbiljniji konflikti te kako bi učenici shvatili da ne mogu izbjeći posljedice čak ni za manje prijestupe (Cowley, 2006).

U ozbiljnije probleme u ponašanju unutar školskog okruženja spadaju psovke, konflikti, prijetnje fizičkim sukobom te unošenje opasnih predmeta u školu i slični incidenti. Ovi događaji stvaraju osjećaj ranjivosti i nesigurnosti među učiteljima, naglašavajući hitnost situacije te zahtijevajući brzu reakciju (Cowley, 2006). Kada se pojavi problematično ponašanje, učitelj bi trebao prvo osigurati sigurnost svih učenika u razredu, uključujući i učenika koji krši pravila. Zatim bi trebao pokušati riješiti problem na miran način, koristeći razgovor i razumijevanje. U slučaju da razgovor ne riješi problem, učitelj bi trebao primijeniti kaznu koja je u skladu s pravilima škole (Cowley, 2006).

Kako bismo osigurali kvalitetan rad u odgojno-obrazovnom procesu i stvorili poticajnu atmosferu unutar razreda, ključno je uspostaviti red i disciplinu. Nastavnik bi trebao precizno utvrditi pravila ponašanja i očekivanja te postaviti sistem sankcija za prekršaje (Desforges, 2001). Prema Pravilniku koji uređuje kriterije za izricanje pedagoških mjera (2015), ponašanja koja nisu prihvatljiva se klasificiraju prema stupnju ozbiljnosti na lakša, teža, teška i osobito teška, a primjenjuju se adekvatne pedagoške mjere prema težini prekršaja.

3.1. Razlozi neprihvatljiva ponašanja

Postoji mnogo različitih razloga za često neprihvatljivo ponašanje učenika, uključujući probleme kod kuće, nesuglasice s kolegama iz razreda, dosadne lekcije i druge faktore. Učitelji imaju zadatak prepoznati gdje se problem manifestira te nastoje pronaći rješenje za njega.

Istina je da učitelji često nemaju kontrolu nad širim obrazovnim sustavom unutar kojeg rade, ali mogu poduzeti korake kako bi umanjili utjecaj nekih vanjskih faktora. Također, ako učitelj identificira te vanjske faktore, može se osjećati manje odgovornim ako se nešto ne planira kako treba na satu, što može smanjiti stres.

Problemi u obitelji poput razvoda roditelja, obiteljskog nasilja ili zanemarivanja mogu duboko utjecati na emocionalno stanje učenika. Učitelji mogu pružiti podršku i obratiti pozornost na znakove stresa ili problema kod kuće te uputiti učenike prema školskim resursima za podršku. Nesuglasice s vršnjacima mogu uzrokovati neprihvatljivo ponašanje. Učitelji mogu poticati pozitivne odnose među učenicima i pružiti strategije za rješavanje konflikata. Ako se učenici dosađuju ili ne osjećaju izazvani u školi, mogu postati nemirni ili nepažljivi. Učitelji mogu prilagoditi svoju nastavu kako bi je učinili zanimljivijom i relevantnijom za učenike. Učitelji bi trebali raditi na prevenciji problema stvarajući pozitivno okruženje u učionici i intervenirati kada se problemi pojave, koristeći metode poput razgovora, savjetovanja i suradnje s roditeljima.

Kao potencijalne razloge neprikladnog ponašanja učenika, autorica Sue Cowley (2006) navodi nedostatak motivacije, dosadu, gubitak interesa za određeni predmet, utjecaj vršnjaka i monotonu okolinu u učionici. Situacija u kojoj neki učenici ne nalaze školu inspirativnom i nisu motivirani za školu često se javlja. Za takve učenike važno je naučiti važnost školovanja u njihovom budućem životu kako bi mogli prevladati osjećaj dosade i izbjeći neprikladno ponašanje. Motivacija za školu često se gubi zbog prezahtjevnog nastavnog sadržaja ili problema u procesu učenja. Ponekad, učenici nisu bili upoznati s važnošću učenja i nisu usvojili koncept da učenje može biti zabavno. Kako bi se nosili s učenicima bez motivacije i smanjili smetnje u nastavi, bitno je prilagoditi nastavni plan sposobnostima učenika. Neki učenici gube interes jer ne vide važnost tog predmeta za svoje razumijevanje svijeta ili možda nemaju prirodni talent za taj predmet. Strah da će biti izolirani ili izrugivani često potiče učenike na neprikladno ponašanje kako bi zabavili razred i stekli popularnost. Razumijevanje i pristup svakom učeniku kao jedinstvenom pojedincu, s njihovim specifičnim potrebama i interesima, ključno je za rješavanje tih problema i stvaranje pozitivnog okruženja u školi.

Učionica može značajno utjecati na ponašanje učenika. Na primjer, u neurednim i zanemarenim učionicama, vjerojatnije je da će učenici bacati otpad, dok će se u čistim i uređenim učionicama ponašati odgovornije. Također, učenici često pokazuju neprimjereno ponašanje u učionicama koje im se čine dosadnima i monotonima (Cowley, 2006).

Desforges (2001) naglašava da se učenici u situacijama koje smatraju dosadnima često pokušavaju zabaviti na različite načine kako bi prekinuli monotoniju. Stoga je važno planirati raznolike i privlačne aktivnosti koje uključuju uporabu različitih medija i nastavnih pomagala kako bi se održala pažnja i interes učenika.

3.1. Lakša neprihvatljiva ponašanja

Sukladno smjernicama Pravilnika o kriterijima za izricanje pedagoških mjera (2015), lakša neprihvatljiva ponašanja obuhvaćaju sljedeće situacije:

- a) Ometanje odgojno-obrazovnog procesa (primjerice izazivanje nereda, stvaranje buke, nastavak razgovora nakon upozorenja učitelja/nastavnika);
- b) Prljanje školskog okoliša i prostora primjerice bacanje smeća na pod umjesto u kantu za smeće);
- c) Manje oštećenje školske imovine ili imovine drugdje gdje se odvija nastava (kao što je vandalizam po klupama, stolicama, ili zidovima te označavanje namještaja);
- d) Nedozvoljeno korištenje tehnoloških uređaja tijekom nastave (poput korištenja društvenih mreža za vrijeme predavanja);
- e) Poticanje ulaska neovlaštenih osoba u školske prostore;
- f) Poticanje drugih učenika na neprihvatljivo ponašanje;
- g) Uznemiravanje drugih učenika osoblja škole ili drugih radnji koje uzrokuju nelagodu kod drugih, nakon što je učenik na to upozoren;
- h) Upotreba nedozvoljenih izvora informacija u svrhu prepisivanja.

3.2. Teža neprihvatljiva ponašanja

U skladu s Pravilnikom o kriterijima za izricanje pedagoških mjera (2015), teža neprihvatljiva ponašanja obuhvaćaju sljedeće situacije:

- a) Aktivnosti koje namjerno ometaju normalno odvijanje odgojno-obrazovnog rada do te mjere da daljnje izvođenje postaje onemogućeno;
- b) Kršenje dostojanstva druge osobe putem omalovažavanja, vrijeđanja, širenja neistinitih informacija i glasina o drugim učenicima ili zaposlenicima škole;
- c) Unošenje i korištenje psihoaktivnih tvari unutar školskih prostora ili na drugim mjestima gdje se odvija nastava;
- d) Poticanje ili omogućavanje dolaska neovlaštenim osobama koje izazivaju štetu ljudima ili imovini u školi ili drugim mjestima gdje se odvija odgojno-obrazovni proces;
- e) Namjerno uništavanje imovine kroz djela koja uzrokuju značajniju štetu unutar školskih prostora ili na drugim mjestima gdje se odvija nastava;
- f) Sakrivanje nasilnih događaja ili oblika ponašanja;

- g) Sudjelovanje u fizičkim sukobima kao što su udaranje i tučnja, koji predstavljaju prijetnju sigurnosti učenika ili drugih osoba, iako bez težih ozljeda;
- h) Zloupotreba podataka drugih učenika iz pedagoške dokumentacije;
- i) Sudjelovanje u kladjenju ili kockanju unutar školskih prostora ili na drugim mjestima gdje se odvija nastava;
- j) Neovlašteno prisvajanje tuđih stvari.

3.3. Teška neprihvatljiva ponašanja

U skladu s Pravilnikom o kriterijima za primjenu pedagoških mjera (2015), teška neprihvatljiva ponašanja obuhvaćaju sljedeće:

- a) Poticanje i izazivanje nasilnog ponašanja, kao što je prenošenje lažnih informacija koje potiču nasilje, skandiranje prije ili tijekom nasilnih situacija te snimanje događaja povezanih s nasiljem;
- b) Situacije nasilnog ponašanja koja nisu rezultirale težim posljedicama;
- c) Krivotvorenje ispričnica ili ispitnih materijala;
- d) Neovlašteno korištenje tuđih podataka za pristup elektroničkim bazama podataka škole bez dopuštenja za modificiranje;
- e) Krađa tuđe imovine;
- f) Poticanje grupnog izražavanja mržnje;
- g) Uništavanje službenih školskih dokumenata;
- h) Prisila drugog učenika na neprihvatljivo ponašanje ili iznuda (poput iznude novca);
- i) Unošenje oružja ili opasnih predmeta u školski prostor ili na druge lokacije gdje se održava nastava.

3.4. Osobito teška neprihvatljiva ponašanja

Prema Pravilniku o kriterijima za primjenu pedagoških mjera (2015), osobito teška neprihvatljiva ponašanja obuhvaćaju sljedeće:

- a) Falsificiranje službene školske pisane ili elektroničke dokumentacije;
- b) Objavljivanje materijala putem elektroničkih sredstava ili na druge načine koji dovode do ozbiljnih povreda ugleda, časti i dostojanstva druge osobe;
- c) Teška krađa, uključujući krađu izvedenu na opasan ili hrabar način, provale ili preskakanje prepreka kako bi se došlo do predmeta;

d) Ugrožavanje sigurnosti učenika ili osoblja škole putem korištenja oružja ili opasnih predmeta unutar školskih prostora ili na drugim mjestima gdje se odvija obrazovni proces;

e) Nasilno ponašanje koje je rezultiralo ozbiljnim emocionalnim ili fizičkim posljedicama za druge osobe.

4. POTICAJNE PEDAGOŠKE MJERE U OSNOVNOJ ŠKOLI

Zakonom o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (2008) propisano je kako učenici koji postižu izvanredne rezultate mogu biti verbalno i pisano pohvaljeni ili nagrađeni. Razrednik izražava usmenu pohvalu, dok razredno vijeće dodjeljuje pisanu pohvalu. Nagrade se dodjeljuju putem učiteljskog ili nastavničkog vijeća. Postupak i uvjeti za izricanje pohvala i dodjelu nagrada za učenike uređeni su statutom škole.

Osnovni cilj pozitivnih koraka kao što su pohvale i nagrade je potaknuti pozitivno ponašanje i vladanje među učenicima te ih potaknuti da nastave s dobrim angažmanom i trudom unutar škole. Takvi postupci su fokusirani na priznanje postignuća učenika umjesto na kazne za neprikladno ponašanje. Također, to može imati pozitivan utjecaj na njihovo samopouzdanje i motivaciju za učenje.

4.1. Pohvale

Pohvale su često upotrebljavane kao poticajna pedagoška strategija, posebno u okviru odgoja i obrazovanja djece. Ovisno o situaciji, pohvale se mogu izražavati usmeno ili pisano. Pisane pohvale mogu poprimiti oblik pohvalnica, povelja, priznanja, diploma i slično, te se mogu manifestirati kroz medalje, značke i druge simboličke nagrade. Prijedlozi za pohvale mogu doći od učenika, nastavnika, stručnih suradnika, školskih tijela, kao i vanjskih pojedinaca i institucija izvan školskog okruženja. Usmene pohvale obično dolaze od razrednika. Pisane pohvale se obično dodjeljuju putem Razrednih vijeća, dok se nagrade dodjeljuju od strane Nastavničkih vijeća (Rog, 2020).

Rijavec (1994) ističe da pohvale mogu imati izuzetnu korist za učenike koji se suočavaju s nedostatkom samopouzdanja ili niskom samoprocjenom. Jedna od ključnih prednosti pohvala je u tome što doprinose izgradnji samopouzdanja kod učenika, prepoznajući i potičući adekvatno ponašanje (Phelan i Schonour, 2006). No, važno je pridržavati se opreza prilikom davanja pohvala kako ne bi stvorili osjećaj manje vrijednosti kod drugih učenika. Pohvala treba biti zaslužena i opravdana kako bi bila motivirajuća za učenika koji je prima. Nepravедno dodijeljene pohvale mogu smanjiti povjerenje u pohvale i izazvati osjećaje nepravde među ostalim učenicima.

4.2. Nagrade

Svrha nagrada je poticati i jačati željeno ponašanje kod učenika (Tauš i Munjiza, 2006). Nagrada može biti iznimno učinkovit alat za poticanje željenog ponašanja i poticanje učeničkog napora u specifičnim područjima (Čudina-Obradović, 1991, prema Rog, 2020). Međutim, važno je primjenjivati nagrade ispravno jer, s jedne strane, mogu biti korisne, ali s druge strane štetne. Učinci nagrada na intrinzičnu motivaciju, temeljenu na unutarnjoj želji za učenjem i zadovoljstvu koje dolazi iz samog procesa, mogu biti dvostruki. Prekomjerna usredotočenost na nagrade može smanjiti zadovoljstvo u procesu učenja, fokusirajući se isključivo na materijalne nagrade (Rijavec i Miljković, 2010, prema Rog, 2020). Stoga bi nagrade trebale biti usmjerene ne samo prema akademskim postignućima, već i prema ponašanju, sudjelovanju u razredu, suradnji s kolegama i slično (Buljubašić-Kuzmanović, 2012).

Kada se radi o nagradama za izvanredne učenike, različite vrste nagrada mogu se primijeniti ovisno o vrsti i važnosti postignuća za koje se nagrada dodjeljuje. Neke moguće nagrade uključuju knjige, umjetničke radove poput slika i skulptura ili fotografije. Proces dodjele nagrada najčešće je u nadležnosti Nastavničkog vijeća.

5. KAZNE PEDAGOŠKE MJERE U OSNOVNOJ ŠKOLI

Prema Zakonu o odgoju i obrazovanju u osnovnim i srednjim školama (2017), pedagoške mjere koje se primjenjuju kao sankcije za povrede dužnosti, neispunjavanje obveza i nasilničko ponašanje u osnovnoj školi uključuju opomenu, ukor, strogi ukor i preseljenje u drugu školu. Važno je napomenuti da se kaznene pedagoške mjere ne mogu izricati prema cijelim razredima, već moraju biti usmjerene na pojedinačne učenike koji su prekršili pravila škole ili ometaju nastavu. Učenike se ne smije isključiti s nastave niti im zabraniti sudjelovanje u školskim događanjima ili izletima. Kyriacou (2001) naglašava važnost rijetke uporabe kazni u odgoju kako bi se postigla njihova maksimalna učinkovitost. Učestala praksa usmenih kritika i opomena česti su oblici kazni u školskom okruženju, ali je bitno da se primjenjuju na odgovarajući način. Kazne ne bi smjele biti nametnute kao osveta ili "kazna" djetetu, već bi trebale proizaći kao prirodne posljedice njihovog neprikladnog ponašanja (Rousseau, prema Rog, 2020).

Prema mnogim autorima (Desforges, 2001; Kyriacou, 2001; Mattes, 2007 i sur.,2020), privatna kritika usmjerena prema učeniku može imati pozitivan učinak, budući da se na taj način izbjegava sramoćenje učenika pred ostalima u razredu. Postoje dva temeljna pristupa kažnjavanju: kazna uskraćivanjem ugodnih poticaja i kazna primjenom neugodnih poticaja. Iako oba pristupa mogu biti učinkovita u oblikovanju učeničkog ponašanja, prednost se često daje kazni uskraćivanjem, gdje se negativna posljedica nameće kao zamjena za nešto pozitivno (Rijavec i Miljković, 2010, prema Rog, 2020).

5.1. Pedagoška mjera opomene

Prema Pravilniku o kriterijima za izricanje pedagoških mjera (2015), pedagoška mjera opomene se primjenjuje nakon što se zabilježi drugi slučaj lakšeg neprihvatljivog ponašanja ili kada učenik neopravdano izostane više od 0.5 % nastavnih sati tijekom školske godine. Lakša neprihvatljiva ponašanja zbog kojih se učenicima izriče pedagoška mjera opomene obuhvaćaju: ometanje odgojno-obrazovnog procesa, onečišćenje školskog okoliša, oštećenje školske imovine ili imovine na drugim mjestima gdje se provodi obrazovanje, nepoželjno korištenje tehnoloških uređaja za komunikaciju, asistiranje ili poticanje neovlaštenih osoba da uđu u školske prostorije, nagovaranje drugih učenika na neprihvatljiva ponašanja, uznemiravanje učenika ili zaposlenika škole, te korištenje zabranjenih izvora informacija u svrhu prepisivanja.

Izricanje pedagoške mjere opomene treba provesti najkasnije u roku od 15 dana od saznanja o neprihvatljivom ponašanju koje je dovelo do njezine primjene, a takvu mjeru izriče razrednik prema odredbama Pravilnika (Pravilnik o kriterijima za izricanje pedagoških mjera, 2015).

5.2. Pedagoška mjera ukora

Prema Pravilniku o kriterijima za izricanje pedagoških mjera (2015), pedagoška mjera ukora se primjenjuje u slučajevima težeg neprihvatljivog ponašanja ili kada učenik neopravdano izostane više od jedan posto nastavnih sati u tijeku nastavne godine.

Teža neprihvatljiva ponašanja zbog kojih se primjenjuje pedagoška mjera ukora uključuju: ometanje odgojno-obrazovnog rada, narušavanje dostojanstva druge osobe, unošenje ili upotrebu psihoaktivnih tvari, pomaganje ili dovođenje neovlaštenih osoba koje su nanijele štetu imovini ili osobama, namjerno oštećivanje imovine većom štetom, skrivanje nasilnih postupaka, sudjelovanje u fizičkom sukobu ili drugim djelima koja mogu ugroziti sigurnost drugih osoba ili učenika, zloupotreba podataka drugih učenika iz pedagoške dokumentacije, kockanje ili klađenje unutar školskih prostora ili na drugim mjestima gdje se provodi obrazovni rad, prisvajanje tuđe imovine te neopravdani izostanak s nastave i drugih oblika odgojno-obrazovnog rada od sedam do 14 školskih sati.

Izricanje pedagoške mjere ukora treba provesti u roku od najviše 15 dana od saznanja o neprihvatljivom ponašanju učenika, a takvu mjeru izriče Razredno vijeće (Pravilnik o kriterijima za izricanje pedagoških mjera, 2015).

Prema Sekulić Erić (2016), ako učenik već podliježe pedagoškoj mjeri opomene ili ukora, primjenjuje se stroža mjera ako ponovi isto neprihvatljivo ponašanje za koje mu je prethodno izrečena takva pedagoška mjera.

5.3. Pedagoška mjera strogog ukora

U skladu s Pravilnikom koji definira kriterije za primjenu pedagoških mjera (2015), primjenjuje se pedagoška mjera strogog ukora za učenike osnovnih škola u slučajevima teško neprihvatljivog ponašanja ili kada učenik neopravdano izostane više od 1.5 % predviđenih nastavnih sati tijekom nastavne godine.

Situacije koje se smatraju teško neprihvatljivim ponašanjem, što povlači primjenu pedagoške mjere strogog ukora, uključuju poticanje nasilja, krivotvorenje ispričnica, krađu tuđih predmeta, širenje govora mržnje, namjerno uništavanje službenih školskih dokumenata,

prisiljavanje drugih učenika na neprihvatljivo ponašanje, iznudu, unošenje opasnih predmeta i oružja te neopravdane izostanke s nastave i ostalih oblika odgojno-obrazovnog rada u rasponu od 15 do 22 školska sata.

Donošenje odluke o primjeni pedagoške mjere strogog ukora pripada nastavničkom vijeću, koje ima rok od najviše 30 dana od saznanja za takvo neprihvatljivo ponašanje učenika (Pravilnik o kriterijima za izricanje pedagoških mjera, 2015).

U radu Sekulić Erić (2016) naglašeno je da, u slučaju učenika koji su već podvrgnuti pedagoškoj mjeri strogog ukora, može biti primijenjena dodatna sankcija u obliku prebacivanja u drugu školu u situacijama kada se radi o iznimno teško neprihvatljivom ponašanju.

5.4. Pedagoška mjera preseljenja u drugu školu

U skladu s Pravilnikom o kriterijima za primjenu pedagoških mjera (2015), primjena pedagoške mjere premještaja u drugu osnovnu školu za učenike se ostvaruje u slučajevima kada se suoče s osobito teškim neprihvatljivim ponašanjem ili kada zabilježe neopravdane izostanke koji prelaze dva posto ukupnog broja predviđenih nastavnih sati tokom nastavne godine.

Konkretni primjeri osobito teškog neprihvatljivog ponašanja, koji dovode do primjene pedagoške mjere premještaja, uključuju aktivnosti kao što su: krivotvorenje službene dokumentacije škole, izvođenje krađe na drzak ili opasan način, obijanje ili provaljivanje, stvaranje prijetnji sigurnosti učenika ili osoblja škole kroz uporabu opasnih objekata ili oružja unutar školskog područja te nasilno ponašanje koje ima ozbiljne emocionalne ili fizičke posljedice za druge pojedince. Također, ova se mjera primjenjuje i kad učenik bilježi više od 22 neopravdana izostanka s nastave.

Prema Pravilniku o kriterijima za izricanje pedagoških mjera (2015), „Učeniku osnovne škole kojem je izrečena pedagoška mjera preseljenja u drugu školu, a koji se i dalje neprimjereno ponaša, može se, sukladno odredbama ovog pravilnika izreći pedagoška mjera izuzev mjere preseljenja u drugu školu“ (članak 8., stavak 4.).

6. RECENTNA ISTRAŽIVANJA O PROVOĐENJU PEDAGOŠKIH MJERA

Ranija istraživanja u našem odgojno-obrazovnom sustavu fokusirala su se na evaluaciju efikasnosti pedagoških mjera, s posebnim naglaskom na ispunjenje svrhe izricanja tih mjera, odnosno promjenu ponašanja učenika (Kolarek, 2017; Sklepić, 2019; Smažil, 2020).

Prema rezultatima tih studija, izricanje pedagoških mjera pokazuje pozitivan utjecaj na one učenike kojima se prvi put izriče pedagoška mjera i koji su prethodno pokazivali uzorno ponašanje. Učinak pedagoške mjere često se smatra zanemarivim ili kratkotrajnim kada se ista mjera izriče učenicima koji su već ranije bili obuhvaćeni pedagoškim mjerama (Sklepić, 2019) ili kada učenici ne preuzimaju odgovornost za svoje ponašanje (Kolarek, 2017). Pri razmatranju rezultata valja napomenuti kako su se istraživanja temeljila na kvalitativnoj metodi intervjua. Intervjuirana je nekolicina pedagoga, učenika kojima je izrečena pedagoška mjera i njihovih razrednika.

Rog (2020) je provela zanimljivo kvalitativno istraživanje koje se bavilo istraživanjem dobne razlike u izricanju pedagoških mjera među učiteljicama razredne nastave. U okviru istraživanja intervjuirane su dvije učiteljice, jedna s 46, a druga s 10 godina staža. Rezultati su pokazali značajne razlike u pristupu pedagoškim mjerama između ove dvije učiteljice.

Starija učiteljica nije izrekla nijednu pedagošku mjeru tijekom svoje dugogodišnje karijere i izrazila je stav da bi izricanje pedagoških mjera prema svojim učenicima smatrala svojim neuspjehom. Umjesto toga, koristila je druge disciplinske metode, koje nisu prihvaćene u suvremenom odgojno-obrazovnom sustavu.

S druge strane, mlađa učiteljica, s manje iskustva, koristila je pedagoške mjere u svom radu. To je bilo posljedica njenog prilagodljivijeg pristupa disciplini, koristeći metode koje su prihvaćene i integrirane u suvremeni odgojno-obrazovni sustav.

Ovo istraživanje ukazuje na važnost razmatranja različitih pristupa i stavova učitelja prema pedagoškim mjerama, te kako iskustvo i kontekst mogu značajno utjecati na njihovu primjenu.

7. CILJ ISTRAŽIVANJA

Cilj ovog istraživanja je ispitati stavove učitelja razredne nastave o izricanju pedagoških mjera i namjeri izricanja pedagoških mjera za neprihvatljiva ponašanja učenika. Nastojalo se ispitati postoji li razlika u učestalosti namjere izricanja različitih vrsta pedagoških mjera s obzirom na spol počinitelja neprihvatljivog ponašanja. Također, nastojalo se ispitati razlike u učestalosti namjere izricanja različitih vrsta pedagoških mjera s obzirom na školski uspjeh počinitelja neprihvatljivog ponašanja. Uz ovo, cilj istraživanja je bio ispitati postoje li razlike u stavovima između učitelja razredne i predmetne nastave.

8. METODA ISTRAŽIVANJA

8.1. Mjerni instrumenti

Mjerni instrument je kreiran kako bi služio u svrhu istraživanja u četiri različita oblika: Forma A, Forma B, Forma C i Forma D. Na početku svake od ovih formi, sudionicima je pružena informacija o anonimnosti i dobrovoljnosti ispunjavanja upitnika te im je unaprijed izražena zahvalnost za njihovo sudjelovanje. Nakon toga, slijedio je anketni upitnik sa socio-demografskim pitanjima koja su se odnosila na: spol, dob, godine iskustva rada u školi, kao i broju pedagoških mjera koje su izrekli ili ukinuli tijekom školske godine kao članovi Razrednog/Učiteljskog vijeća.

Ispitivanje namjere izricanja pedagoške mjere

Radi ispitivanja namjere izricanja pedagoške mjere učiteljima, korištena su dva scenarija koja opisuju neprihvatljivo ponašanje učenika. Nakon svakog scenarija, postavljena su pitanja koja su se odnosila na namjeru izricanja pedagoške mjere za opisano ponašanje, kao i vrstu pedagoške mjere koju bi učitelji izrekli. Sudionicima je također omogućeno da dodatno pojašne svoje odgovore.

Ova metoda omogućava procjenu kako učitelji razmišljaju o primjeni pedagoških mjera, kao i razumijevanje razloga i konteksta njihovih odluka. Ispravno izvođenje ove metode može pružiti dublji uvid u pedagoške strategije učitelja i njihove razloge za određene odluke.

U prvom scenariju opisuje se teže neprihvatljivo ponašanje iz članka 3., stavka 2., točke g) *Pravilnika o kriterijima za izricanje pedagoških mjera* (MZO, 2015): „udaranje, sudjelovanje u tučnjavi i druga ponašanja koja mogu ugroziti sigurnost samog učenika ili druge osobe, ali bez težih posljedica“. Isti scenarij ponuđen je u dvije verzije – jedna verzija ima učenika kao krivca za opisano ponašanje, dok druga verzija ima učenicu kao krivca.

Scenarij 1

Marko je učenik trećeg razreda. Na školskom izletu prilikom ukrcaja u autobus udario je drugog učenika rukom u trbuh jer mu nije htio ustupiti mjesto na zadnjem sjedalu autobusa. Učiteljica nije vidjela što se dogodilo, ali primijetila je metež u stražnjem dijelu autobusa te otišla provjeriti što se događa. Učenik koji je dobio udarac držao se za trbuh, a ostali učenici

koji su sjedili na zadnjem sjedalu objasnili su učiteljici što se dogodilo. Učiteljica je pozvala **Marka** na razgovor. **Marko** je priznao da je udario drugog učenika i ispričao mu se.

Maja je učenica trećeg razreda. Na školskom izletu prilikom ukrcanja u autobus udarila je drugu učenicu rukom u trbuh jer joj nije htjela ustupiti mjesto na zadnjem sjedalu autobusa. Učiteljica nije vidjela što se dogodilo, ali primijetila je metež u stražnjem dijelu autobusa te otišla provjeriti što se događa. Učenica koja je dobila udarac držala se za trbuh, a ostali učenici koji su sjedili na zadnjem sjedalu objasnili su učiteljici što se dogodilo. Učiteljica je pozvala **Maju** na razgovor. **Maja** je priznala da je udarila drugu učenicu i ispričala joj se.

U drugom scenariju se opisuje lakše neprihvatljivo ponašanje iz članka 3., stavka 2., točke c) *Pravilnika o kriterijima za izricanje pedagoških mjera* (MZO, 2015): „oštećivanje imovine u prostorima škole i na drugome mjestu gdje se održava odgojno-obrazovni rad nanošenjem manje štete.“ Uz opis neprihvatljivog ponašanja, učiteljima je na samom početku scenarija pružena i informacija o školskom uspjehu učenika koji je prekršio Pravilnik. Scenarij se razlikuje u dvije verzije: u jednoj verziji, radi se o učeniku koji postiže odličan uspjeh u školi, dok je u drugoj verziji riječ o učeniku s lošijim školskim postignućem.

Scenarij 2

Ivan je učenik četvrtog razreda. **Školske obveze izvršava redovito i postiže odličan uspjeh iz svih nastavnih predmeta.** Najdraži predmet mu je Tjelesna i zdravstvena kultura u čijoj nastavi rado sudjeluje. Učiteljica ga je zamolila da na povratku iz školske dvorane ponese nogometnu loptu u učionicu i odloži je u ormar u kojem inače stoji. Ivan je po ulasku u učionicu udario loptu nogom. Lopta je pogodila zidni sat koji je pao na pod i razbio se. Ivan je pokušao sakriti razbijeni sat ispod klupe, ali u tom je trenutku u učionicu ušla učiteljica. Ivan je priznao što se dogodilo.

Ivan je učenik četvrtog razreda. **Neredovito izvršava svoje školske obveze i često dobiva negativne ocjene.** Najdraži predmet mu je Tjelesna i zdravstvena kultura u čijoj nastavi rado sudjeluje. Učiteljica ga je zamolila da na povratku iz školske dvorane ponese nogometnu loptu u učionicu i odloži je u ormar u kojem inače stoji. Ivan je po ulasku u učionicu udario loptu nogom. Lopta je pogodila zidni sat koji je pao na pod i razbio se. Ivan je pokušao sakriti razbijeni sat ispod klupe, ali u tom je trenutku u učionicu ušla učiteljica. Ivan je priznao što se dogodilo.

Korištene su četiri varijacije upitnika, svaka s različitim kombinacijama scenarija. U *formi A* sudionici su u scenariju 1 čitali o neprihvatljivom ponašanju učenika Marka, a u scenariju 2 o neprihvatljivom ponašanju učenika Ivana koji postiže odličan školski uspjeh. U *formi B* sudionici su u scenariju 1 također procjenjivali ponašanje učenika Marka, ali u scenariju 2 učenik Ivan opisan je kao manje uspješan u izvršavanju svojih školskih obveza. U *formi C* se sudionike u scenariju 1 upoznae s neprihvatljivim ponašanjem učenice Maje, a u scenariju 2, kao i u formi A, za opisano neprihvatljivo ponašanje odgovoran je odličan učenik Ivan. U *formi D* sudionici u scenariju 1 donose prosudbu o neprihvatljivom ponašanju učenice Maje, a potom o neprihvatljivom ponašanju učenika Ivana koji je manje uspješan u izvršavanju svojih školskih obveza.

Skala stavova o izricanju pedagoških mjera

Tehniku mjerenja stavova pomoću semantičkog diferencijala razvio je Charles Osgood te se ona često koristi u psihologiji i društvenim znanostima za procjenu stavova ljudi prema različitim objektima, konceptima ili pojavama. Skala semantičkog diferencijala sastoji se od niza bipolarnih pridjeva ili riječi koje opisuju suprotnosti na spektru stava prema objektu. Na primjer, pridjevi kao što su "pozitivan" i "negativan" koriste se kako bi se ocijenio stav prema nekom objektu, a ispitanici biraju jedan od stupnjeva na skali, obično od jedan do sedam ili drugog broja stupnjeva, da bi izrazili svoj stav. Ova tehnika omogućava istraživačima kvantitativnu procjenu stavova ispitanika prema različitim temama ili objektima te analizu kako se ti stavovi mogu razlikovati između različitih grupa ili kako se mogu mijenjati tijekom vremena. Skala semantičkog diferencijala je korisno sredstvo za istraživanje i analizu stavova u mnogim područjima društvenih znanosti (Osgood, Succi i Tannenbaum, 1957).

Pri odabiru bipolarnih pridjeva za semantički diferencijal, ključno je uzeti u obzir prikladnost pridjeva za predmet istraživanja te osigurati da se koriste pridjevi koji odražavaju sve tri dimenzije semantičkog diferencijala. Skala semantičkog diferencijala sastojala se od 12 parova bipolarnih pridjeva koji su služili za procjenu različitih aspekata i koncepta koji se istraživao.

1. Dobro - loše
2. Impulzivno - promišljeno
3. Neuspješno - uspješno
4. Kratkoročno - dugoročno

5. Blago - strogo
6. Aktivno - pasivno
7. Beskorisno - korisno
8. Kolebljivo - dosljedno
9. Moćno - nemoćno
10. Negativno - pozitivno
11. Slabo - snažno

8.2. Sudionici istraživanja

U istraživanju su sudjelovala 63 učitelja razredne nastave iz devet osnovnih škola s područja grada Gospića, Kaštel Lukšića, Otoka, Trogira, Splita, Solina, Makarske, Šibenika i Zagreba. U istraživanju je sudjelovalo 61 učiteljica razredne nastave (97 %) prosječne dobi 44.32 godine ($SD = 10.62$) i dva učitelja razredne nastave (tri posto) prosječne dobi 50 godina ($SD = 8.49$). Dobni raspon na cjelokupnom uzorku kretao se od 25 do 65 godina ($M = 44.41$; $SD = 10.55$). Prosječan broj godina radnog staža u školstvu na cjelokupnom uzorku iznosio je 17.6 godina ($SD = 11.29$), a kretao se u rasponu od jedan do 44 godina radnog staža. Prosječan broj godina radnog staža učiteljica bio je 17.44 godina ($SD = 11.41$; raspon od jedan do 44 godina), a učitelja 21.5 godina ($SD = 7.78$; raspon od 16 do 27 godina). U redovnom djelu nastave sudjeluje 52 učitelja (84 %), odnosno 51 učiteljica i jedan učitelj, dok u produženom boravku sudjeluje 10 učitelja (16 %), odnosno devet učiteljica i jedan učitelj.

Rezultati istraživanja za predmetne nastavnike ($N = 84$) preuzeti su iz stručnog rada pod naslovom „*Stavovi predmetnih učitelja o izricanju pedagoških mjera*“ psihologinje Mateje Širinić (2022) s njenom dozvolom. U njenom istraživanju sudjelovali su učitelji predmetne nastave iz četiri osnovne škole u gradu Solinu i jedne osnovne škole u gradu Splitu. Ukupno je u istraživanju sudjelovalo 69 učiteljica predmetne nastave (82.1 %), čija je prosječna dob bila 41.84 godina ($SD = 9.64$), te 13 učitelja predmetne nastave (15.5 %), čija je prosječna dob iznosila 38.85 godina ($SD = 7.32$)⁵. Dobni raspon svih sudionika istraživanja kretao se od 24

⁵ Dva sudionika nisu navela spol.

do 65 godina ($M = 41.48$, $SD = 9.26$)⁶. Prosječan broj godina radnog staža u obrazovanju na cjelokupnom uzorku iznosio je 13.29 godina ($SD = 8.82$), s rasponom od jedan do 40 godina radnog staža. Prosječan broj godina radnog staža učiteljica bio je 13.40 godina ($SD = 9.11$), s rasponom od jedan do 40 godina⁷, dok je za učitelje taj prosjek iznosio 11.77 godina ($SD = 7.56$), s rasponom od tri do 27 godina.

Tijekom istraživanja, 52.4 % sudionika, odnosno 44 od 84 ispitana učitelja predmetne nastave, bili su razrednici. Statistički gledano, prosječna dob razrednika i ostalih učitelja predmetne nastave ($t(81) = -1.09$; $p > .05$), kao i broj godina radnog staža u obrazovanju ($t(81) = -0.56$; $p > .05$), nisu se statistički značajno razlikovali.

8.3. Postupak istraživanja

Podaci za istraživanje u okviru ove diplomske radnje prikupljeni su za vrijeme lipnja i srpnja školske godine 2022./2023. Upitnik je bio u formi papir-olovka. Do sudionika istraživanja dolazilo se osobnim odlaskom u škole i traženjem odobrenja od ravnatelja za provođenje istraživanja u određenoj školi. Nakon što bi ravnatelj dao svoje odobrenje, upitnike bi prosljedili učiteljima razredne nastave. Učitelji bi imali nekoliko dana za ispunjavanje upitnika. Potom bi ispunjene upitnike vratili istraživaču. Za informirani pristanak na sudjelovanje u istraživanju smatralo se ispunjavanje upitnika nakon što su sudionici pročitali uvodne upute u kojima je opisana svrha i priroda istraživanja. Njihovo sudjelovanje bilo je dobrovoljno i anonimno.

8.4. Statistički parametri korišteni u obradi podataka

8.4.1. Prosječne vrijednosti i raspršenja

U istraživanju su korištene slijedeće mjere:

M - aritmetička sredina

SD - standardna devijacija

C - centralna vrijednost (medijan)

⁶ Jedna sudionica nije navela dob.

⁷ Jedna sudionica nije navela broj godina radnog staža u školstvu.

D - dominantna vrijednost (mod)

Min. - minimalna vrijednost

Max. - maksimalna vrijednost

Aritmetička sredina

Jedna od najčešćih i najpoznatijih mjera "prosjeaka" je aritmetička sredina. Ova mjera se često koristi u statističke svrhe i izračunava tako da se suma svih relevantnih rezultata podijeli brojem tih rezultata.

Formula za izračunavanje aritmetičke sredine:

$$\text{ARITMETIČKA SREDINA} = \frac{\text{SUMA SVIH REZULTATA}}{\text{BROJ REZULTATA}}$$

Standardna devijacija

„Kada bismo željeli računati prosječno odstupanje uzimajući u obzir predznak, uvijek bismo dobili rezultat nula. Razlog za to je već poznat: aritmetička sredina, kao centralna vrijednost rezultata, uvijek je takva da suma odstupanja iznad nje i ispod nje iznosi nula. Jedan način da se izbjegne ovo nuliranje predznaka odstupanja je kvadriranje istih. Također, kvadriranje odstupanja povećava utjecaj većih odstupanja. Kada kvadrirane odstupanja zbrojimo i izračunamo njihovu aritmetičku sredinu, dobivamo mjeru varijabilnosti koja se u statistici naziva varijancom." (Petz i sur, 2012:51)

Korijen varijance može se interpretirati kao precizno definirani opseg na skali rezultata. Taj korijen varijance poznat je kao standardna devijacija, jer se koristi kao standard za mjerenje varijabilnosti u rezultatima.

Formula za izračunavanje standardne devijacije:

$$SD = \sqrt{\text{varijance}}$$

$$SD = \sqrt{\frac{\sum(X-M)^2}{N-1}}$$

Centralna vrijednost (medijan)

Centralna vrijednost (*C*) predstavlja točno središnju vrijednost u nizu rezultata koji su poredani po veličini.

Dominantna vrijednost (mod)

Dominantna vrijednost (*D*) predstavlja vrijednost koja se najčešće pojavljuje u nizu mjerenja, odnosno ona koja "dominira" nad ostalim vrijednostima.

Minimalna vrijednost

Minimalna vrijednost je najmanja numerička vrijednost koja se može pronaći u skupu ili nizu brojeva.

Maksimalna vrijednost

Maksimalna vrijednost je najveća numerička vrijednost koja se može pronaći u skupu ili nizu brojeva.

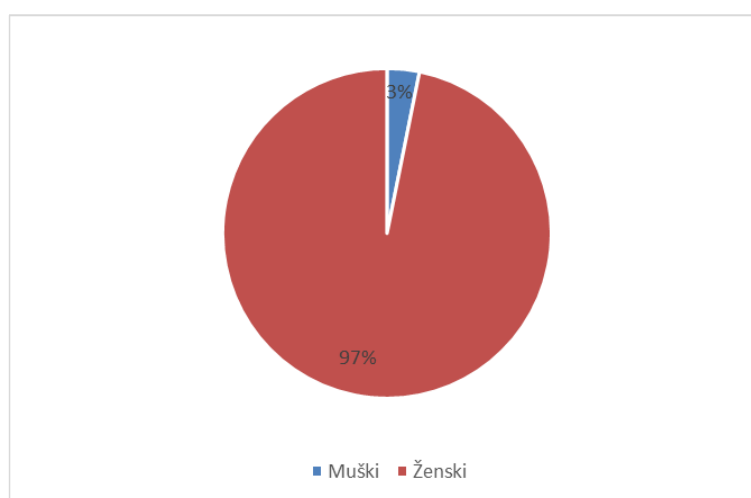
8.4.2. Analiza varijance (ANOVA) i t- test

„Analiza varijance (ANOVA) i t-test su statistički testovi koji se koriste za analizu razlika između grupa podataka. Oba testa se često koriste u istraživačkim i statističkim analizama, ali se primjenjuju u različitim situacijama i za različite svrhe. ANOVA se koristi za usporedbu srednjih vrijednosti između tri ili više grupa, dok se t-test koristi za usporedbu srednjih vrijednosti između dviju grupa.“ (Petz i sur., 2012:223).

9. REZULTATI I RASPRAVA

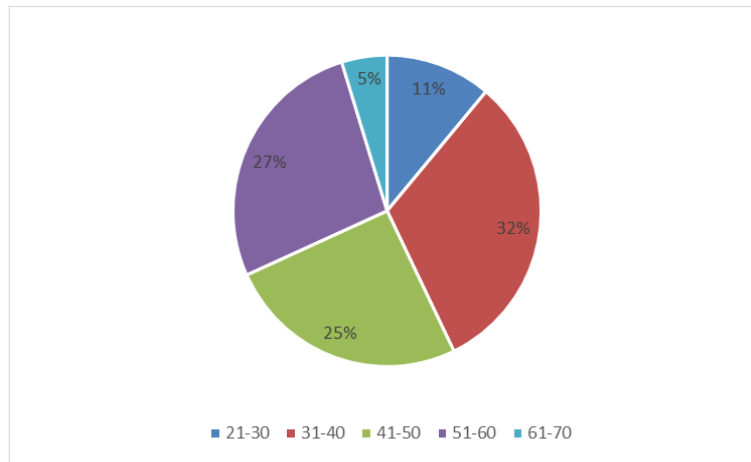
U ovom poglavlju najprije je opisan uzorak sudionika istraživanja, odnosno prikazan je postotak sudionika istraživanja prema spolu, dobi, broju godina radog staža u školstvu te rada u redovnom dijelu nastave ili produljenom boravku. Zatim su prikazani rezultati stavova sudionika istraživanja o izricanju pedagoških mjera. Nakon toga prikazani su rezultati inferencijalne statistike, odnosno razlike među sudionicima istraživanja dobivene uz pomoć t-testa i ANOVA-e.

9.1. Opis uzorka

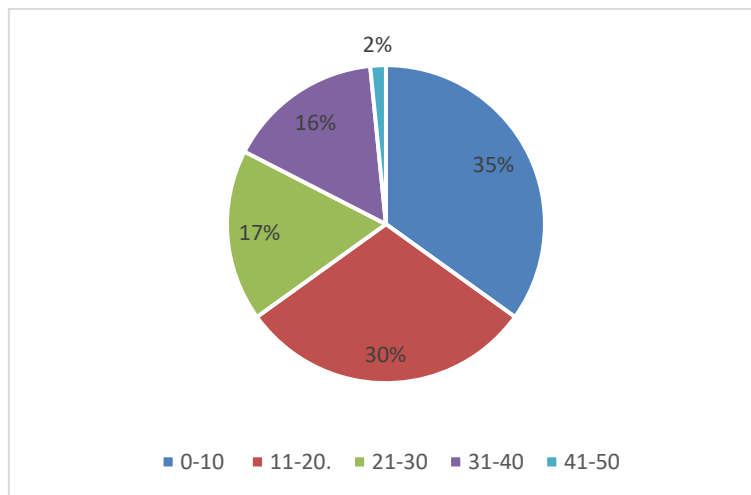
Slika 1. Postotak sudionika istraživanja prema spolu

Slika 1 prikazuje udio sudionika istraživanja prema spolu. Veći dio kruga, označen crvenom bojom, predstavlja ženski spol s udjelom od 97 %, što ukazuje na većinsko sudjelovanje ženskog spola. Manji dio kruga, označen plavom bojom, predstavlja muški spol s udjelom od tri posto, što pokazuje znatno manji broj muških sudionika. Grafikon jasno ilustrira da je u istraživanju sudjelovalo znatno više ženskih nego muških sudionika.

Slika 2. Postotak sudionika istraživanja prema dobi

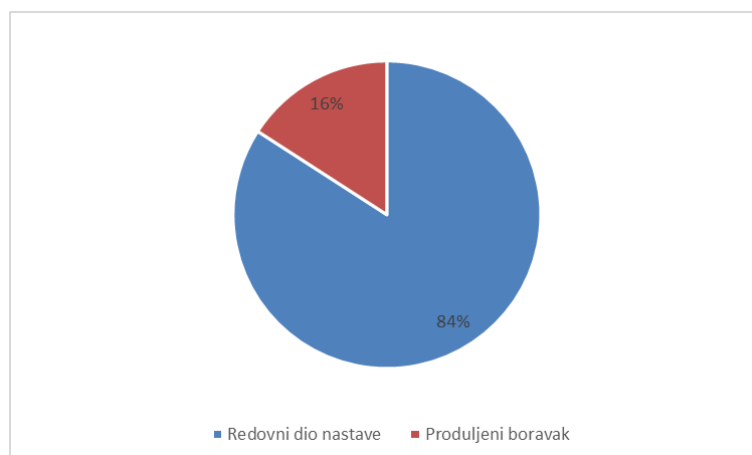
Slika 2 prikazuje raspodjelu sudionika istraživanja prema dobi. Plava boja čini 11 % ukupnog grafikona i označava sudionike u dobi od 21 do 30 godina. Crvena boja predstavlja najveći udio sudionika, čineći 32 % te se odnosi na sudionike u dobi od 31 do 40 godina. Zelena boja čini 25 % grafikona i predstavlja sudionike u dobi od 41 do 50 godina. Ljubičasta boja s udjelom od 27 % predstavlja sudionike u dobi od 51 do 60 godina. Na kraju, svijetloplava boja čini pet posto grafikona i predstavlja sudionike u dobi od 61 do 70 godina, što je najmanji udio među svim sudionicima istraživanja.

Slika 3. Udio sudionika istraživanja prema godinama radnog staža

Slika 3 prikazuje udio sudionika istraživanja prema godinama radnog staža. Plava boja čini 35 % ukupnog grafikona i označava sudionike s radnim stažem do 10 godina, što je najveći udio i najzastupljenija grupa. Crvena boja predstavlja sudionike s radnim stažem od 11 do 20 godina, čineći 30 % udjela. Zatim slijedi zelena boja s udjelom od 17 %, koja označava sudionike s radnim stažem od 21 do 30 godina. Ljubičasta boja s 16 % udjela predstavlja

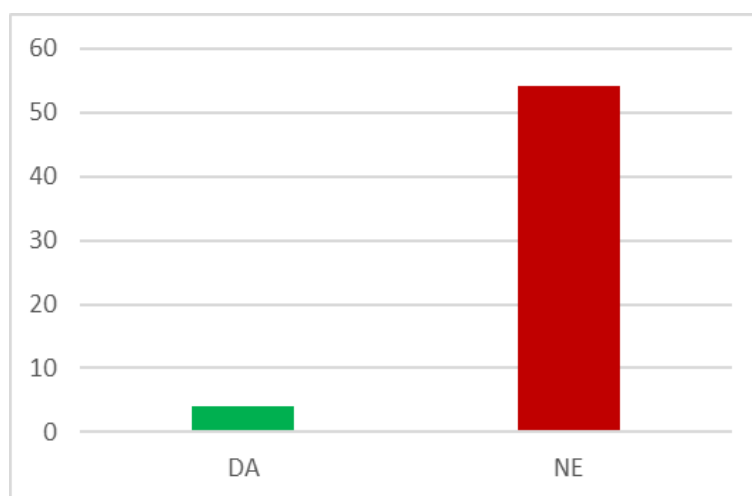
sudionike s radnim stažem od 31 do 40 godina. Na kraju, svijetloplava boja čini dva posto udjela i označava sudionike s radnim stažem od 41 do 50 godina, što je najmanji dio među svim sudionicima istraživanja.

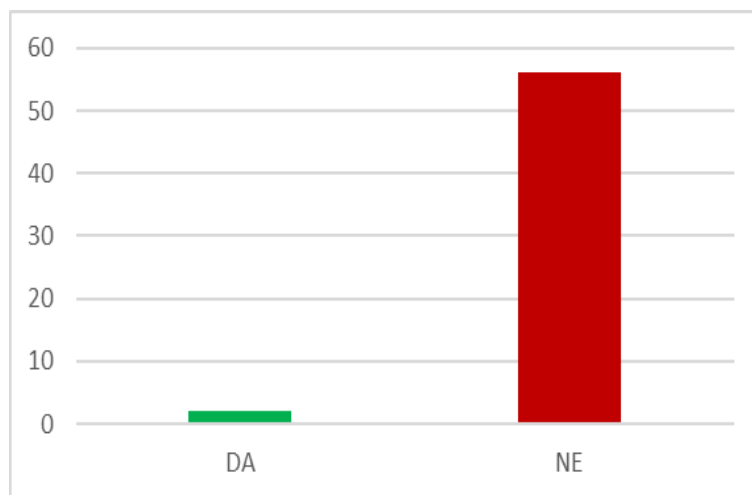
Slika 4. Učitelj u redovnom dijelu nastave ili u produljenom boravku

Slika 4 prikazuje udio sudionika istraživanja prema njihovom obliku rada u redovnom dijelu nastave ili produljenom boravku. Plava boja predstavlja sudionike koji rade u redovnom dijelu nastave i čini udio od 84 % na grafikonu. Crvena boja označava sudionike koji rade u produljenom boravku i čini udio od 16 %. Na temelju ovih podataka, može se zaključiti da većina sudionika istraživanja radi u redovnom dijelu nastave.

9.2. Stavovi sudionika istraživanja o izricanju pedagoških mjera

Slika 5. Jeste li kao učitelj izrekli pedagošku mjeru u ovoj školskoj godini?

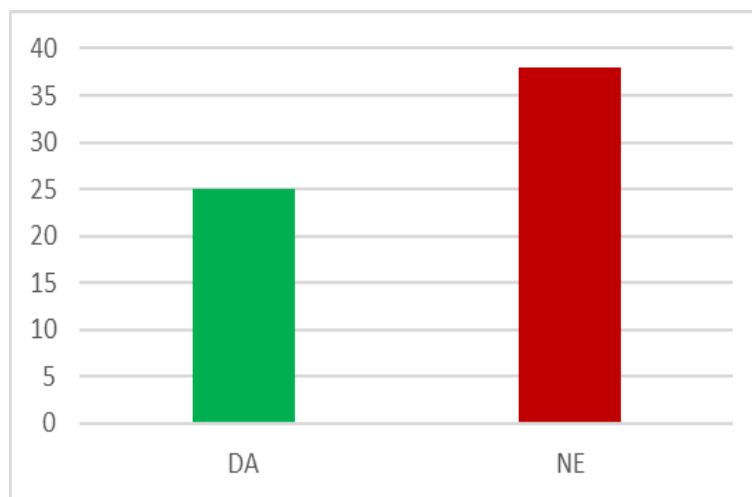

Slika 6. Jeste li kao učitelj donijeli odluku o ukidanju pedagoške mjere u ovoj školskoj godini?

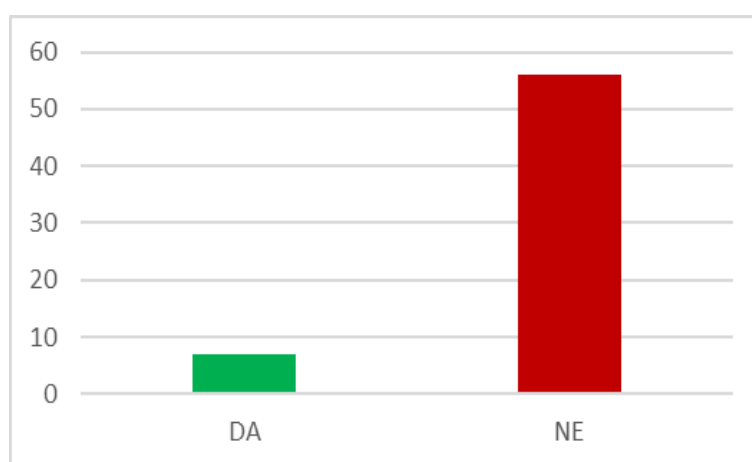
Na slikama 5. i 6. grafikoni prikazuju rezultate sudionika istraživanja u vezi s izricanjem pedagoških mjera⁸ i donošenjem odluka o njihovom ukidanju u školskoj godini 2022./2023⁹. Prema prikazanim rezultatima, zelena boja označava sudionike istraživanja koji su dali potvrđan odgovor, dok crvena boja označava negativan odgovor. U istraživanju se izjasnilo sedam posto sudionika da su izrekli pedagoške mjere, dok njih 93 % to nije učinilo. Što se tiče donošenja odluka o ukidanju pedagoških mjera, samo je tri posto sudionika istraživanja donijelo odluku o ukidanju pedagoške mjere, dok njih 97 % nije.

⁸ Pet učitelja nije se izjasnilo jesu li izrekli pedagošku mjeru u ovoj školskoj godini u školskoj godini 2022./2023.

⁹ Pet učitelja nije se izjasnilo jesu li donijeli odluku o ukidanju pedagoške mjere u školskoj godini 2022./2023

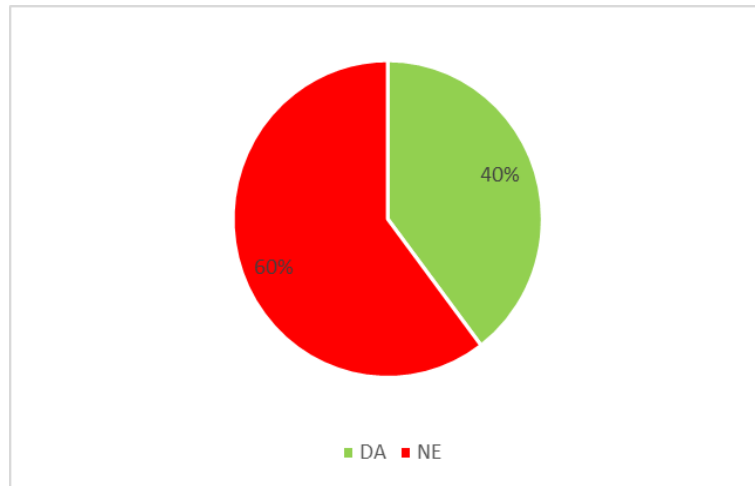
Slika 7. Jeste li kao član¹⁰ Razrednog/Učiteljskog vijeća glasali za izricanje pedagoške mjere u ovoj školskoj godini?

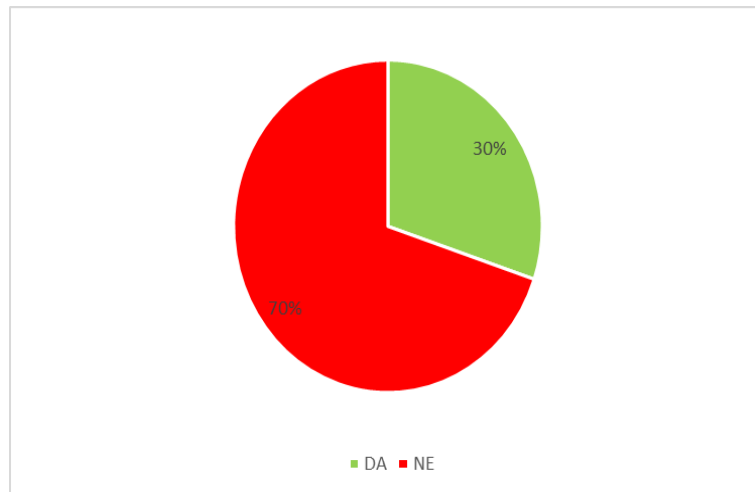
Slika 8. Jeste li kao član Razrednog/Učiteljskog vijeća glasali protiv izricanja pedagoške mjere u ovoj školskoj godini?

Na slikama 7. i 8. grafikoni prikazuju rezultate sudionika istraživanja kao članova Razrednog/Učiteljskog vijeća u vezi s glasanjem za izricanje pedagoških mjera te glasanjem protiv izricanja pedagoških mjera u školskoj godini 2022./2023. Zelena boja označava učitelje koji su dali potvrđan odgovor, dok crvena boja označava negativan odgovor. Što se tiče glasanja za izricanje pedagoških mjera, 40 % sudionika istraživanja izjasnilo se da su glasali za izricanje pedagoških mjera, dok 60 % njih nije glasalo za izricanje pedagoških mjera u ovoj školskoj godini. Kada je riječ o glasanju protiv izricanja pedagoških mjera u navedenoj školskoj godini, samo 11 % sudionika istraživanja je glasalo protiv izricanja mjera, dok njih 89 % nije glasalo protiv izricanja pedagoških mjera u ovoj školskoj godini.

¹⁰ U daljnjem tekstu koristi se muški rod za člana, ali pri tome se misli na oba spola (muški i ženski).

Slika 9. Biste li izrekli pedagošku mjeru za opisano ponašanje u Scenariju 1?

Slika 10. Biste li izrekli pedagošku mjeru za opisano ponašanje u Scenariju 2?

Na slikama 9. i 10. grafikoni prikazuju rezultate sudionika istraživanja u vezi s njihovom sklonosti izricanja pedagoške mjere u opisanim scenarijima. Zelenom bojom označena je skupina sudionika koja je dala pozitivan odgovor, dok crvena boja označava skupinu koja je dala negativan odgovor. U vezi s opisanim Scenarijem 1. 40 % sudionika označilo je da bi izreklo pedagošku mjeru, dok je 60 % njih označilo da ne bi izreklo pedagošku mjeru. Kad je riječ o opisanom Scenariju 2. 30 % sudionika označilo je da bi izreklo pedagošku mjeru, dok je 70 % njih označilo da ne bi izreklo pedagošku mjeru.

Tablica 1. Osnovni deskriptivni podaci (N = 63)

	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>C</i>	<i>D</i>	<i>Min.</i>	<i>Max.</i>
Spol	1.97	0.18	2	2	1	2
Dob	44.41	10.55	44	40	25	65
Godine staža	17.57	11.29	16	32	1	44
Učitelj u redovnom djelu nastave (1) / produljenom boravku (2)	1.16	0.37	1	1	1	2
Kao učitelj izrekli ped. mjeru u ovoj šk. god.? da (1) / ne (2)	1.93	0.26	2	2	1	2
Koliko puta izrekli?	0.17	0.78	0	0	0	5
Kao učitelj donijeli odluku o ukidanju ped. mjere u ovoj šk. god.? da (1) / ne (2)	1.97	0.18	2	2	1	2
Koliko puta ukinuli?	0.10	0.55	0	0	0	3
Kao član Razrednog/Učiteljskog vijeća glasali za izricanje ped. mjere u ovoj šk. god.? da (1) / ne (2)	1.60	0.49	2	2	1	2
Koliko puta glasali za izricanje ped. mjere?	0.86	1.37	0	0	0	5
Kao član Razrednog/Učiteljskog vijeća glasali protiv izricanja ped. mjere u ovoj šk. god.? da (1) / ne (2)	1.89	0.32	2	2	1	2
Koliko puta glasali protiv izricanja ped. mjere?	0.11	0.32	0	0	0	1
Biste li izrekli ped. mjeru za ponašanje u Scenariju 1?	1.60	0.49	2	2	1	2
Mjera koju biste izrekli u Scenariju 1?	1.08	0.28	1	1	1	2
Biste li izrekli ped. mjeru za ponašanje u Scenariju 2?	1.70	0.46	2	2	1	2
Mjera koju biste izrekli u Scenariju 2?	1.00	0.00	1	1	1	1

Napomena: *M* - aritmetička sredina, *SD* - standardna devijacija, *C* - centralna vrijednost (medijan), *D* - dominantna vrijednost (mod), *Min* - minimalni rezultat, *Max* - maksimalni rezultat

U *Tablici 1* prikazani su osnovni deskriptivni podaci za uzorak istraživanja. Sudionici istraživanja su pretežno žene ($M = 1.97$, $SD = 0.18$, $D = 2$), a prosječna dob sudionika istraživanja iznosi 44 godine ($Min. = 25$, $Max. = 65$). Prosječni radni staž sudionika istraživanja iznosi 17 godina, s minimalnim radnim stažem od jedne, a maksimalnim od 44 godine ($M = 17.57$, $Min. = 1$, $Max. = 44$). Prema rezultatima aritmetičke sredine ($M = 1.16$), većina sudionika istraživanja radi u redovnom dijelu nastave.

Za izricanje pedagoških mjera u školskoj godini 2022./2023., većina sudionika istraživanja ($M = 1.93$; $D = 2$) odgovorila je negativno, pri čemu je pedagoška mjera izrečena najviše pet puta ($Min. = 0$, $Max. = 5$). Za donošenje odluka o ukidanju pedagoških mjera, većina sudionika istraživanja ($M = 1.97$; $D = 2$) nije donijela takve odluke, pri čemu je najviše takvih odluka doneseno tri puta ($Min. = 0$, $Max. = 3$).

Kada je riječ o sudjelovanju u Razrednom/Učiteljskom vijeću i glasanju za izricanje pedagoških mjera, većina sudionika istraživanja ($M = 1.60$; $D = 2$) nije glasala za izricanje pedagoških mjera u školskoj godini 2022./2023., pri čemu je jedan od sudionika istraživanja glasao najviše pet puta.

Što se tiče izricanja pedagoških mjera u opisanim scenarijima, većina sudionika istraživanja odgovara negativno, što znači da nisu izricali pedagoške mjere, a ako jesu najčešće izriču opomenu kao pedagoška mjeru za oba scenarija.

Tablica 2. Objašnjenja izrečenih pedagoških mjera za ponašanja u Scenariju 1

Scenarij 1 – FORMA A i B Spol počinitelja neprihvatljivog ponašanja +teže neprihvatljivo ponašanje (muški spol)	Scenarij 1 – FORMA C i D Spol počinitelja neprihvatljivog ponašanja +teže neprihvatljivo ponašanje (ženski spol)
Učenik je priznao što je učinio.	Ovisno koliko često se ponavlja ovakvo ponašanje kod djeteta nasilnika. Ako je prvi put ne, ako je učestalo da.
Vjerujem da bi se razgovorom riješio taj problem.	Ako je prvi put i učenica se ispričala. Smatram da nije potrebno odmah izricati mjere.
Ovisno je li to bilo ponašanje koje se ponovilo. Ako se dogodilo prvi put, učenik je priznao što je napravio onda ne bih dala.	Nije navedeno kako je to Maja ponovljeno neprihvatljivo ponašanje, Maja je priznala što je napravila. Dalje bi se razgovaralo s Majom kako se isto ne bi ponovilo.
Ovaj scenarij opisanog događaja ne znači nužno da učenik ima neprihvatljivo loše ponašanje uzastopce. Učenik će svakako obaviti usmeni razgovor sa učiteljicom, može bitno i sa stručnom službom. Nije svaki loš događaj odmah okidač za pedagoške mjere.	Ako je prvi puta i ako bi vidjela da je razgovor bio uspješan ne bih pokretala izricanje mjere. Za ponovljeni prekršaj pozivam roditelje na razgovor i upozoravam ukoliko se ponovi treći put ide pedagoška mjera. Sve za sva tri puta upisujem u dnevnik.
Ako je to prvi puta razgovarala bih s dječakom i na taj način ukazala na neprihvatljivo ponašanje. Ako je bilo već sličnih situacija prije tada bih tražila opomenu.	Upozorila bih na neprihvatljivo ponašanje, uzela u obzir da učenik nije ranije imao nikakvu pedagošku mjeru, te da je osvijestio što je učinio i ispričao se.
Obavio bih razgovor s oba učenika bez službenih pedagoških mjera. Procijenio je li potreban razgovor s roditeljima oba učenika.	Jednake pedagoške mjere idu nevezano za spol. Maja treba dobiti opomenu kako bih joj se dalo do znanja kako se takvo ponašanje ne tolerira, ali najmanja mjera, jer je prvi put i ispričala se.
Usmeno bih ga opomenula, razgovarala s učenikom i rekla roditeljima što se dogodilo. Ukoliko je to nešto što se često događa onda bih možda dala i pisanu opomenu. Svaki je učenik individua za sebe i teško je reći ovako bez pozadine iako bi jednaka pravila trebala za sve vrijediti jednako.	Nepريمjerenog ponašanje.
Pedagošku mjeru ne bih izrekla iz razloga što nisam vidjela i ne bih utvrdila krivca. Takve stvari su za razgovor i dogovor s učenicima.	Zbog nepريمjerenog ponašanja (namjerno počinjenog) učenik mora snositi odgovornost s ciljem da nauči da se sve neprihvatljivo kažnjava.
Upozorila bi učenika i prvom prilikom obavila razgovor s njima. Obavijestila bi roditelje. U slučaju ponavljanja bilo kojeg oblika nasilja izrekla bi opomenu.	Učenica bi dobila opomenu zbog nasilničkog ponašanja. Odabrala bih najblažu mjeru zbog principa postupnosti.
Shvatio je da je pogriješio i ispričao se. Ukoliko bi se ponovilo, onda pedagoška mjera.	Ukoliko joj je to prvi prijestup, samo bih ju upozorila. Ukoliko se takvo što i slično ponašanje ponavlja, izrekla bih mjeru opomene.
Marko je priznao što je napravio te se ispričao. Mislim da je izvukao pouku nakon razgovora s učiteljicom.	Djevojčica je priznala nepريمjerenog ponašanje. Nakon razgovora s njom, pozvala bih njenog roditelja i razgovarala s njim. Ukoliko se prekršaj ne ponovi znači da je Maja naučila i nije potrebna pedagoška mjera.

Izrekla bih mjeru kako bi učenik preuzeo odgovornost za svoje ponašanje. Time ga želim potaknuti na primjereno ponašanje prema drugim učenicima. Također želim da promjeni ponašanje na pozitivno, da više ne ponavlja ono što je učinio u opisanom scenariju.	Izrekla bih usmenu opomenu jer je to neprihvatljivo ponašanje.
Ukoliko se to dogodilo prvi put, dječak se ispričao i vidljivo je da mu je žao.	Učenike je potrebno stalno opominjati da se drže zajedno i ne nanose štetu jedni drugima.
Ne bi izrekla pedagošku mjeru jer je priznao što je napravio i ispričao se, prvi put je napravio ovako nešto.	Mislim da učenica uz blažu pedagošku mjeru može osjetiti težinu svog postupka. Ne opravdavam ništa što počinje udarcima! Mogla ju je zamoliti, dogovoriti zamjenu mjesta, pitati nekog drugog. Učenica je postupila agresivno, ako ne dobijem što dobijem-udaram!
U scenariju koji ste naveli nemam sve podatke o učeniku koji su mi potrebni kako bih donijela odluku o izricanju pedagoške mjere (ranije ponašanje učenika, okolnosti koje utječu na njegov razvoj)...	Uzrok- posljedica, razgovor i ukazivanje da se ne ponovi.
Udariti prijatelja iz razreda šakom u trbuh "zaslužuje" pedagošku mjeru opomene.	Iako se radilo o udaranju, ali bez težih posljedica što pripada težim neprihvatljivim ponašanjima, iz scenarija nije uočljivo je li učenica sklona ovakvom načinu ponašanja te bih joj dala opomenu. U prilog lakšoj pedagoškoj mjeri i priznanje učenice.
Ne bih izrekla pedagošku mjeru zbog toga što je učenik pokazao kajanje i ispričao se. Ukoliko se takvo ponašanje ponovi onda bih izrekla pedagošku opomenu pisana opomenu.	Je li Maja inače reagira tako burno ili se to dogodilo samo taj put? Ako se to dogodilo samo tada, porazgovarala bih s Majom, ukazala na neprimjereno ponašanje. Maja bi se, naravno, ispričala drugoj djevojci. Ukoliko je Maja sklona takvom ponašanju, uključila bih stručnu službu.
Ne smijemo tolerirati namjerno udaranje drugih učenika.	Vjerojatno bih izrekla pedagošku mjeru opomene ako je učenica imala sličnih reakcija i upozorena na iste.
Usmeno bi razgovarala s učenikom i saznala razlog zašto je to napravio i tražila da se pomire.	Napad (nasilje) smatram da je za opomenu.
Izrekla bih pedagošku mjeru opomene jer bi u suprotnom značilo da učeniku dajem za pravo da i ubuduće slične situacije rješava nasiljem.	Ako bi se slično ponašanje ponovilo, razmislila bih o daljnjim postupcima. Nakon ovog (prvog) incidenta razgovarala bih s učenicom, roditeljima, stručnom službom.
Smatram da učenika Marka treba upozoriti, razgovarati o ponašanju u autobusu. Treba se ispričati učeniku kojeg je udario. Drugi put kada budu išli autobusom, paziti na Marka i posjesti ga u prednji dio autobusa.	Smatram da treba reagirati na sve oblike nasilja i spriječiti u početku.
Smatram da je potrebna samo opomena jer je trenutačna reakcija. Bitno je i znati o kakvom učeniku se radi i je li imao do sada problema u ponašanju.	Zaokružila sam ne jer pretpostavljam da je Maja prvi put nekoga udarila. Ponašanje je u potpunosti neprihvatljivo i ona bi na neki način trebala snositi posljedice. Ovu situaciju bi sagledala s nekoliko stajališta. Pozvala bih na razgovor zlostavljanu djevojčicu, pa Majine roditelje te bi se konzultirala sa stručno razvojnom službom. Ukoliko se radi o prvom putu napisala bi bilješku u e-dnevnik te usmeno pojasnila djevojčici koje su posljedice ovakvog ponašanja po nju i zlostavljanu djevojčicu.
Radi se o fizičkom zlostavljanju.	Obavila bi razgovor s Majom te pokušala utvrditi koji su uzroci takvog oblika ponašanja. Pedagoška mjera bi samo pogoršala situaciju.
Pretpostavimo da je Marko učenik koji do sada nije imao takve ispade u ponašanju. Popričala bih s njim i vidjela zbog čega je tako reagirao pa bih nastojala situaciju među učenicima razjasniti, a njih usmjeriti na međusobnu komunikaciju.	Pozvala bih roditelje na razgovor, upozorila da se ovakvo ponašanje ne smije ponoviti, a da će, u slučaju ponavljanja dobiti opomenu.

U ovom slučaju dječak Marko se neprihvatljivo ponaša, ugrožava učenika iz razreda (udarac je mogao imati posljedice). S obzirom na težinu povrede koju je s nasilnim ponašanjem, nanio drugom učeniku, mišljenja sam da bi izrečena pedagoška mjera ukora utjecala na promjenu neprihvatljivog ponašanja učenika Marka te bi ga potakla na odustajanje od takvih oblika ponašanja.	Učenica je u dobi kada nije svjesna svojih ponašanja. Obavila ni razgovor s Majom i roditeljima i pokušala doznati uzroke ponašanja. Ako bi se ponašanje ponovilo izrekla bih opomenu.
Situaciju bih nastojala riješiti razgovorom s učenikom i njegovim roditeljima. Obavijestila bih također stručno-razvojnu službu škole o događaju te im sugerirala da obave razgovor s dječakom. Ukoliko se dječakovo ponašanje ne bi popravilo i ako bi ponovio nešto slično tada bih bila sklonija izricanju pedagoške mjere.	
Kako učenik ne bi više ponavljao iste ili slične postupke.	
Nakon što bi učenik ponovio neprikladno ponašanje onda bih posegnula za pedagoškom mjerom.	
Smatram da napad na učenika zaslužuje ukor.	
Ne bi izrekla pedagošku mjeru već bi razgovarala s učenicima te Marka opomenula ukoliko se ovakvi incidenti budu ponovili snosit će posljedice, tj. dobit će pedagošku mjeru.	
Marka bi opomenula, razgovarala s njegovim roditeljem i zabilježila u e-dnevnik ovaj mali nemili događaj.	
Učenici u toj dobi često ne mogu u potpunosti kontrolirati svoje postupke, potrebno je s njima puno razgovarati. Tako da bi s Markom razgovarala, a sljedeći put bi dobio opomenu.	
Ovu situaciju bi riješio s učenicima i njihovim roditeljima. Ukazao bi na posljedice ovog čina i proučio je li i prije bilo problema između učenica te bi ih nastojao riješiti.	
Za agresivne ispade/oblike ponašanja nema opravdanog razloga. Izricanjem opomene poslala bi poruku svim učenicima o nultoj toleranciji na bilo koji oblik nasilja, tj. iznijela svoj stav i osudu ovakvog oblika ponašanja.	
Nakon prvog nasilnog ponašanja upozorila bih učenika i upozorila roditelje. Ukoliko bi se ponavljalo išla bih na mjeru opomene.	

Prema navedenim odgovorima sudionika istraživanja iz *Tablice 2* kvalitativnom analizom je vidljivo da nema razlike između muškog i ženskog spola kada je riječ o izricanju pedagoških mjera za određeno neprihvatljivo ponašanje. Kod dječaka i djevojčica, sudionici istraživanja najveću pažnju pridaju tome je li učenik ili učenica takvo neprihvatljivo ponašanje počinio/a prvi put ili više puta. To ih usporava pri donošenju pedagoške mjere, pa mnogi od njih ističu da bi samo razgovor bio dovoljan ako se radi o prvom prekršaju, dok bi se u slučaju ponavljanja istog ponašanja trebala primijeniti pedagoška mjera. Sudionici istraživanja koji bi dodijelili pedagošku mjeru većinom bi se odlučili za mjeru opomene, dok bi neki od njih razmatrali i strožu mjeru, poput mjere ukora.

Tablica 3. Objašnjenja izrečenih pedagoških mjera za ponašanja u Scenariju 2

<p align="center">Scenarij 2 – FORMA A i C Školski uspjeh počinitelja neprihvatljivog ponašanja + lakše neprihvatljivo ponašanje (Šk.obaveze izvršava redovito i postiže odličan šk.uspjeh)</p>	<p align="center">Scenarij 2 – FORMA B i D Školski uspjeh počinitelja neprihvatljivog ponašanja + lakše neprihvatljivo ponašanje (Neredovito izvršava svoje šk. obaveze i često dobiva negativne ocjene)</p>
Učenik je pokušao sakriti svoje djelo.	Zbog toga što se duže vremena neprihvatljivo ponaša.
Objasnila bih Ivanu da se to moglo bilo kome dogoditi i da je trebao priznati što se dogodilo, a ne skrivati razbijeni sat. Taj razgovor je učinkovitiji od pedagoške mjere.	Ivan je očito učenik koji ima mnogo problema, ovo što je učinio nije bilo s namjerom da pogodi i razbije sat (i vrlo vjerojatno je iz straha od posljedice pokušao sakriti uništeno), svakako obaviti razgovor i pokušati pomoći učeniku.
Pronaći uzrok tom ponašanju, pogotovo ako je učeniku ovo prvi prijestup.	Dječak nije poštovao razredna pravila. Mogao je ugroziti zdravlje drugih učenika.
Ne volim skrivanja i laganje. Više opomena zbog toga nego razbijenog sata.	Obaviti razgovor s učenikom i napisati poruku roditeljima da kupe novi sat.
Ista stvar kao i u prethodnom slučaju s djevojčicom Majom.	S obzirom na to da se oglušio na upute učitelja, prekršio kućni red i uništio školsku imovinu smatram da bi pisana opomena bila primjerena.
Neposlušnost, uništavanje školske imovine.	Učeniku ne bi izrekla pedagošku mjeru, ali bi upozorila učenika da u slučaju ako nešto razbije ne smije sakriti nego da prizna što je napravio. Nezgoda se može svakome dogoditi, ali moramo priznati učinjeno.
Ivan bi kupio novi sat, a roditelje bih obavijestila.	Najprije razgovor, a ukoliko se radnja ponovi pedagoška mjera.
Nije s namjerom razbio školski sat, ali ubuduće mora paziti i poslušati što učiteljica kaže, lopta odmah u ormar.	Sakrivanje sata je zaslužio opomenu.
Uzoran je učenik, koji je samo napravio sitnu grešku, te preuzeo odgovornost za nju.	Iako je priznao, dala bih opomenu upravo što se lopta ne koristi u prostoru. Štetu bi nadoknadio.
Da učenik preuzme odgovornost za svoje neprihvatljivo ponašanje.	Dobio bi pisanu opomenu jer je razbio školsku imovinu i pokušao sve sakriti.
Kao učenik razreda dobro je upoznat što je prihvatljivo, a što neprihvatljivo ponašanje. Razbijeni zidni sat bih još i oprostila, ali pokušaj prikriivanja (ne)djela ne.	Neredovito izvršavanje obaveza i negativne ocjene ne podrazumijevaju to da učenik često uništava školsku imovinu.
Ivan bi dobio opomenu zbog oštećivanja imovine nanošenjem manje materijalne štete.	U scenariju koji ste naveli nemam sve podatke o učeniku koji su mi potrebni kako bih donijela odluku o izricanju pedagoške mjere (ranije ponašanje učenika, okolnosti koje utječu na njegov razvoj)...
Ako učenik jednom pogriješi i ispriča se nema potrebe za pedagoškim mjerom.	Mislim da opisano ponašanje "ne zaslužuje" izricanje pedagoške mjere.
Ukoliko se takvo ponašanje ponovi onda bih izrekla pisanu opomenu.	Oštećenu imovinu učenik je dužan nadoknaditi, a za svoje ponašanje dobiva opomenu.
Obavila bih razgovor s učenikom zbog neprihvatljivog ponašanja. Ukoliko bi se ponovilo, izrekla bih pedagošku mjeru.	Na temelju jedne situacije koja je bila nesretan slučaj, s obzirom da je učenik do tada bio primjerenog ponašanja, ne bih izrekla pedagošku mjeru. Obavila bih razgovor s učenikom, roditeljima. Ukoliko bi se ponovilo, izrekla bih pedagošku mjeru.
Čim je učenik priznao i ispričao se ja bih rekla da kupi novi sat jer mora snositi posljedice svoga ponašanja i da više to ne čine. Razgovorom bi otkrila zašto je to učinio.	Pedagoška mjera bi ovisila o tome je li učenik već imao sličnih ispada, neposluha ili neprimjerenog ponašanja.
Ivana treba upozoriti, razgovarati da se s loptom ne igra u razredu. Ako je došlo do oštećenja sata treba priznati što je uradio i ispričati se. Mislim da odličan uspjeh nema veze s ponašanjem. Treba da kupiti sat i obeća da se to više neće desiti.	Pretpostavljam da je Ivan (raziigran) zaigran i pomalo nepromišljen. Ako je ovo prvi put da se tako nešto dogodilo, popričala bih s njime o tome. Ako se već dogodilo tada bih odredila nekakvu blažu kaznu da zna da je pogriješio i da razmisli o tome. Težina kazne (ili pedagoške mjere) ovisila bi o tome koliko puta su se

	ponovili ispadi u ponašanju i reagira li učenik na razgovor i na blaže kazne.
Nepromišljenost dječaka, nije razmislio o posljedicama igre s loptom u učionici. Ne bi se trebalo ponoviti. Ne sviđa mi se skrivanje iza ormara. Nema iskrenosti- strah! Ispričala bih situaciju cijelom razredu, da uvide opasnost igre. Tako smo mogli razbiti i prozor, staklo na ormaru, naočale... i uvijek priznati nezgodu!	Smatram da učenikove loše ocjene nisu razlog za izricanje pedagoške mjere. Ako se radi o izoliranom slučaju gdje se učenik neprimjereno ponio kao i u prvom slučaju bih pokušala riješiti situaciju razgovorom s dječakom i njegovim roditeljima te o svemu obavijestila stručnu službu.
Radi se o dječjem nestašluku.	Ovakve situacije su nažalost jako učestale s učenicima razredne nastave tako da ne bih odmah posezala za pedagoškom mjerom.
Dječja reakcija bez razmišljanja, razgovor i ukazivanje da se ne ponovi.	Ovakav splet okolnosti, po mom mišljenju, nije razlog za izricanje pedagoške mjere. Neprimjereno ponašanje (opisano) se rješava drugim metodama.
Učiteljica je iskazala povjerenje učeniku Ivanu. On nije imao namjeru načiniti štetu, ali je nepromišljeno postupio i iznevjerio povjerenje učiteljice. Opomena bi ga potakla da takvo nešto nikada ne ponovi. Osim štete i povjerenja kojeg je narušio, narušio je i svoj ugled. Opomena bi itekako imala utjecaja i ovakav oblik ponašanja ne bi se vjerojatno više ponovio.	Ovdje se radi o laganju učiteljici.
Ivanu bih dala opomenu zbog oštećivanja imovine u prostorima škole što pripada lakšem neprihvatljivom ponašanju. Iz opisanog ponašanja nije poznato ima li učenik problema u ponašanju i je li ovo ponavljajuće neprimjereno ponašanje.	Dovoljna je usmena opomena djeteta i jasan razgovor o posljedicama.
Ivan je zaigran, ne razmišlja o posljedicama njegove trenutne, "zaigrane" situacije s loptom. Razgovor s njim bi bio dovoljan. Pedagoška mjera se ne donosi, odnosno ne predlaže na osnovi jedne situacije. Dug je put do njenog izricanja. Razgovori s djetetom, roditeljima, stručnom službom,... a sve za dobrobit djeteta. U praksi ima puno, puno gorih situacija, ali kada pristupite djetetu strpljivo, kao prijatelj, pomaka na bolje će sigurno biti. Najlakše je predložiti i izreći pedagošku mjeru, obilježiti ga odmah kao problematično dijete. To je zadnje što bih učinila.	Obavila bi razgovor s Ivanom, zamolila ga da ubuduće pažljivije sluša upute i da ih se pridržava. Zamolila bi Ivanove roditelje da podmire troškove učinjene štete.
Dojma sam da je učenik primjerenog ponašanja i vjerojatno je ovo nekakav prvi put ovakvog istupa; čista zaigranost, ishitrenost koja se vjerojatno neće ponoviti.	Ne bi Ivanu izrekla pedagošku mjeru već bi mu pomogla da skupi komadiće razbijenog sata i obavila razgovor s njim.
Dovoljno je popričati s učenikom te ga upoznati sa posljedicama ukoliko se to ponovi.	Uradio bi isto kao i u prvoj situaciji.
Opomenula bi učenika i naglasila mu da krši kućni red i pravila ponašanja. Napomenula bi mu da će sljedeći put dobiti opomenu, tj. pedagošku mjeru.	Također za prvi put bi obavila razgovor s učenikom, ukoliko se situacija ne bi popravila dobio bi opomenu.
Nije namjerno počinio štetu, ali bi njegovi roditelji bili pozvani na razgovor i bili bi zamoljeni da snose troškove počinjene štete.	Nakon prvog nasilnog ponašanja upozorila bih učenika i upozorila roditelje. Ukoliko bi se ponavljalo išla bih na mjeru opomene.
Isto tako bi razgovarala s učenikom za sljedeći oblik neprihvatljivog ponašanja dobio bi pedagošku mjeru.	
Obavila bih razgovor s učenikom i pojasnila mu da mora snositi posljedice za neodgovorno ponašanje te bih tražila da nadoknadi učinjenu štetu.	
Neprimjereno je uništavati školsku imovinu iz bilo kojeg razloga. Iako se možda radi o trenutnoj nesmotrenosti učenika, opomenom bi ga navela da preispita svoje ponašanje i uoči pogrešku (laž, varanje, uništavanje imovine).	

Iz navedenih odgovora kvalitativnom analizom proizlazi da nema razlike u pristupu prema školskom uspjehu počinitelja neprihvatljivog ponašanja. Bez obzira na to jesu li učenici koji izvršavaju svoje školske obaveze redovito te postižu odličan uspjeh ili su oni koji neredovito izvršavaju obaveze te često dobivaju negativne ocjene, sudionici istraživanja većinom smatraju da se radi o dječjoj zaigranosti. Glavni izazov za njih predstavlja to što učenik pokušava prikriti svoje postupke, ali većina njih vjeruje da bi situaciju mogli riješiti razgovorom. Oni koji bi ipak razmatrali dodjelu pedagoške mjere najčešće bi se odlučili za mjeru opomene.

Tablica 4. Prikaz deskriptivnih parametara čestica semantičkog diferencijala (N = 63)

Čestica	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>C</i>	<i>D</i>	<i>Min.</i>	<i>Max.</i>
dobro-loše	2.63	1.40	2	2	1	6
impulzivno-promišljeno	5.00	1.69	5	7	2	7
neuspješno-uspješno	4.59	1.58	5	6	1	7
kratkoročno-dugoročno	3.71	1.79	4	6	1	7
blago-strogo	4.10	1.56	4	4	0	7
aktivno-pasivno	3.35	1.47	3	4	1	7
beskorisno-korisno	4.97	1.88	6	6	1	7
kolebljivo-dosljedno	4.73	1.66	5	4	1	7
moćno-nemoćno	3.49	1.48	3	3	1	7
negativno-pozitivno	4.76	1.50	5	4	1	7
slabo-snažno	4.40	1.29	4	4	1	7

Napomena: *M* - aritmetička sredina, *SD* - standardna devijacija, *C* - centralna vrijednost (medijan), *D* - dominantna vrijednost (mod), *Min* - minimalni rezultat, *Max* - maksimalni rezultat

U upitniku su pozitivni i negativni polovi pridjeva raspoređeni nasumično. Sve su ocjene skalirane tako da više vrijednosti označavaju pozitivne aspekte bipolarnih pridjeva. Iz *Tablice 4* vidljivo je da se prosječne ocjene čestica kreću prema višim vrijednostima. Najviše prosječne ocjene imaju čestice "impulzivno-promišljeno" i „beskorisno-korisno“, dok najniže prosječne ocjene ima čestica "dobro-loše".

9.3. Rezultati inferencijalne statistike (t-test, ANOVA)

Tablica 5. Rezultati razlike u stavovima između učitelja razredne i predmetne nastave o izricanju pedagoških mjera

T-tests: učitelji											
Grupa 1: Učitelji predmetne nastave											
Grupa 2: Učitelji razredne nastave											
Varijable	Mean 1	Mean 2	t-value	df	p	Valid N 1	Valid N 2	Std. Dev. 1	Std. Dev. 2	F-ratio Variances	p Variances
Stav prema izricanju pedagoških mjera	57,74	55,89	-2,36	135	0,020	57	80	9,510	10,602	1,24	0,392

Učitelji predmetne nastave imaju statistički značajno pozitivniji stav prema izricanju pedagoških mjera u odnosu na učitelje razredne nastave. S obzirom da su i učitelji predmetne nastave bili skloniji izricanju pedagoških mjera i da su pedagoške mjere češće u višim razredima, to je bilo i za očekivati.

10. ZAKLJUČAK

Na kraju možemo zaključiti da je jedno od najvažnijih i istovremeno najizazovnijih zadataka učitelja uspostaviti disciplinu u razredu i znati adekvatno reagirati na neprikladna ponašanja učenika. Upravljanje disciplinom u razredu i školi ključno je jer je osnovna svrha školovanja stjecanje znanja, učenja i odgoja, a ne zabava ili ometanje nastave. Stoga je važno educirati učenike o svrsi njihovog prisustva u školi i naglasiti da je učenje i rad prioritet, dok zabava nastupa tek nakon što su školski zadaci i obaveze obavljene. Inicijalno postavljanje očekivanja i pravila ponašanja za učenike ima iznimno važnu ulogu, a korisnim se pokazalo da učenici među sobom zajedno uz pomoć učitelja definiraju najvažnija pravila ponašanja u razredu i školi te posljedice kršenja tih pravila. Na ovaj način učenici pravila internaliziraju kao vlastita te unaprijed osvještavaju koje posljedice slijede nakon kršenja nekog pravila. Također, na ovaj način pravila i posljedice njihovog kršenja jednako vrijede za sve učenike. Na temelju Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (MZO, 2008), pedagoške mjere mogu biti podijeljene na pozitivne i negativne. Pozitivne mjere primjenjuju se kao nagrada za iznimne rezultate, dok se negativne mjere primjenjuju kao sankcije za nepoželjno ponašanje ili neispunjavanje obveza. Pravila i svrha primjene ovih mjera detaljno su regulirani Pravilnikom o kriterijima za izricanje pedagoških mjera (2015).

Iz rezultata istraživanja koji se odnose na stavove učitelja razredne nastave o izricanju pedagoških mjera vidljivo je da postoje različiti stavovi među učiteljima. Učitelji prepoznaju važnost primjene pedagoških mjera kako bi se održala disciplina i stvorila poticajna okolina za učenje u razredu. Drugo, iako većina učitelja podržava primjenu pedagoških mjera, postoje različiti pristupi u njihovoj primjeni. Neki učitelji primjenjuju blaže mjere, odnosno naglasak stavljaju na komunikaciju i razgovor s učenicima, dok drugi smatraju da su strože mjere (poput kažnjavanja i izricanja opomena) neophodne za održavanje reda u razredu. Neki učitelji naglašavaju zabrinutost zbog mogućeg negativnog utjecaja pedagoških mjera na odnos između učitelja i učenika te na emocionalni razvoj učenika.

Osnovni cilj ovog istraživanja bio je ispitati stavove učitelja razredne nastave o izricanju pedagoških mjera te analizirati postojeće razlike s obzirom na spol i školski uspjeh učenika. Također, cilj istraživanja je bio ispitati razlike u stavovima prema izricanju pedagoških mjera između učitelja razredne i predmetne nastave. Iako svaki učitelj na svoj specifičan način pristupa neprimjerenom ponašanju i uspostavi discipline, iz istraživanja se vidi da svi učitelji svoje učenike i njihovo obrazovanje stavljaju na prvo, odnosno prioritetno mjesto.

Na temelju rezultata ovog istraživanja može se zaključiti da nema razlike između muškog i ženskog spola u primjeni pedagoških mjera za reagiranje na određeno neprihvatljivo ponašanje.

Kada je riječ o učenicima i učenicama, učitelji najviše obraćaju pažnju na to jesu li oni određeno neprihvatljivo ponašanje počinili prvi put ili više puta. Većina sudionika istraživanja navodi da bi prilikom odluke o primjeni pedagoške mjere najčešće izabrali mjeru opomene, dok bi neki primijenili i strože mjere poput ukora. Iz navedenih odgovora također proizlazi da nema razlike u primjeni pedagoških mjera gledajući školski uspjeh učenika koji se ponašaju neprihvatljivo. Glavni problem je u tome što učenik pokušava prikriti svoje postupke, no većina učitelja vjeruje da bi situaciju mogla uspješno riješiti putem razgovora. Oni koji bi ipak primijenili pedagošku mjeru najčešće bi to bila mjera opomene.

Nadalje, utvrđena je statistički značajna razlika između učitelja razredne nastave i učitelji predmetne nastave, odnosno učitelji predmetne nastave imaju pozitivniji stav prema izricanju pedagoških mjera u odnosu na učitelje razredne nastave. S obzirom da su učitelji predmetne nastave bili skloniji izricanju pedagoških mjera i da su pedagoške mjere češće u višim razredima, to je bilo i očekivano.

Ovo istraživanje ukazuje na potrebu za razumijevanjem specifičnih izazova koje svaki učitelj uočava u svojoj školskoj i razrednoj praksi. Stavovi učitelja razredne nastave često naglašavaju potrebu za individualizacijom pedagoških mjera kako bi se pružila odgovarajuća podrška svakom učeniku, dok učitelji predmetne nastave često ističu važnost strožeg pristupa. Važno je iskoristiti rezultate ovog istraživanja u adekvatnijoj primjeni pedagoških mjera u osnovnim školama s ciljem adekvatnijeg odgoja i obrazovanja učenika.

11. LITERATURA

1. Buljubašić-Kuzmanović, V. (2012). Škola kao zajednica odrastanja. *Pedagogijska istraživanja*, 9(1), 43 – 57.
2. Cowley, S. (2006). *Tajne uspješnog rada u razredu: vještine, tehnike i ideje*. Školska knjiga.
3. Ćirović, I., Jošić, S. i Žeželj, I. (2011). Primjena i validacija Testa implicitnih asocijacija u mjerenju implicitnih predrasuda kod djece. *Suvremena psihologija*, 14(2), 171-181.
4. Delić, A., Pašalić, M. i Dudević, H. (2018). *Socioemocionalna klima u razredu – uspješni učitelji i radna atmosfera; disciplina/autoritet*. Seminarski rad. Sarajevo: Univerzitet u Sarajevu, Filozofski fakultet.
5. Desforges, C. (2001). *Uspješno učenje i poučavanje*. Educa.
6. Kolarek, V. (2017). *Efikasnost pedagoških mjera u osnovnoj školi*. Diplomski rad. Čakovec: Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet, Odsjek za učiteljske studije Čakovec.
7. Kyriacou, C. (2001). *Temeljna nastavna umijeća*. Educa.
8. Milas, G. (2009). *Istraživačke metode u psihologiji i drugim društvenim znanostima*. Naklada Slap.
9. Ministarstvo znanosti i obrazovanja (2008). *Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi*. Narodne novine, 87/08, 86/09, 92/10, 105/10, 90/11, 5/12, 16/12, 86/12, 126/12, 94/13, 152/14, 07/17, 68/18, 98/19 i 64/20.
10. Ministarstvo znanosti i obrazovanja (2015). *Pravilnik o kriterijima za izricanje pedagoških mjera*. Narodne novine: 94/2015.
11. Phelan, T.W. i Schonour, S.J. (2006) 1-2-3 uspjeh: za odgojitelje i učitelje. Ostvarenje.
12. Rog, A. (2020). *Uloga učitelja u pedagoškim mjerama: dobne i obrazovne razlike*. Diplomski rad. Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet.
13. Smažil, I. (2020). *Odnos pedagoških mjera u školi i promjena u rizičnom ponašanju učenika*. Završni rad. Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet.
14. Sekulić Erić, I. (2019). *Priručnik za polaganje stručnog ispita pripravnika u osnovnim i srednjim školama*. Zadržna štampa.
15. Sklepić, M. (2019). *Efikasnost pedagoških mjera u osnovnoj školi*. Diplomski rad. Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet.
16. Širinić, M. (2022). *Stavovi predmetnih učitelja o izricanju pedagoških mjera*. Stručni rad. Osnovna škola „Kralja Zvonimira“, Solin.

17. Petz, B., Kolesarić, V. i Ivanec D. (2012). *Petzova statistika: osnovne statističke metode za nematematičare*. Naklada Slap.
18. Tauš, J. i Munjiza, E. (2006). Represivne i permisivne mjere u odgoju djece mlađe školske dobi. *Život i škola*, 15-16, str. 69-78.
19. Vlah, N., Velki, T. i Zrilić, S. (2022). Pozitivno i asertivno discipliniranje učenika s poteškoćama pažnje. *Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja*, 31(1), 155-174.

POPIS TABLICA

Tablica 1. Osnovni deskriptivni podaci (N = 63)	37
Tablica 2. Objašnjenja izrečenih pedagoških mjera za ponašanja u Scenariju 1.....	38
Tablica 3. Objašnjenja izrečenih pedagoških mjera za ponašanja u Scenariju 2.....	41
Tablica 4. Prikaz deskriptivnih parametara čestica semantičkog diferencijala	43
Tablica 5. Rezultati razlike u stavovima između učitelja razredne i predmetne nastave o izricanju pedagoških mjera.....	44

POPIS SLIKA

Slika 1. Postotak sudionika istraživanja prema spolu	31
Slika 2. Postotak sudionika istraživanja prema dobi.....	32
Slika 3. Udio sudionika istraživanja prema godinama radnog staža.....	32
Slika 4. Učitelj u redovnom dijelu nastave ili u produljenom boravku	33
Slika 5. Jeste li kao učitelj izrekli pedagošku mjeru u ovoj školskoj godini?.....	33
Slika 6. Jeste li kao učitelj donijeli odluku o ukidanju pedagoške mjere u ovoj školskoj godini?	34
Slika 7. Jeste li kao član Razrednog/Učiteljskog vijeća glasali za izricanje pedagoške mjere u ovoj školskoj godini?.....	35
Slika 8. Jeste li kao član Razrednog/Učiteljskog vijeća glasali protiv izricanja pedagoške mjere u ovoj školskoj godini?.....	35
Slika 9. Biste li izrekli pedagošku mjeru za opisano ponašanje u Scenariju 1?.....	36
Slika 10. Biste li izrekli pedagošku mjeru za opisano ponašanje u Scenariju 2?.....	36

PRILOZI

Prilog 1. Upitnik za opće podatke

(Forma A, Forma B, Forma C i Forma D)

1. Spol: M Ž (zaokružiti)
2. Dob: _____
3. Broj godina radnog staža u školstvu: _____
4. Jeste li učitelj u redovnom dijelu nastave ili u produljenom boravku:
 - a) učitelj u redovnom dijelu nastave
 - b) učitelj u produljenom boravku
5. Jeste li kao razrednik izrekli pedagošku mjeru u ovoj školskoj godini? DA NE
6. Koliko puta? _____
7. Jeste li kao razrednik donijeli odluku o ukidanju pedagoške mjere u ovoj školskoj godini?
DA NE
8. Koliko puta? _____
9. Jeste li kao član Razrednog/Učiteljskog vijeća glasali za izricanje pedagoške mjere u ovoj školskoj godini? DA NE
10. Koliko puta? _____
11. Jeste li kao član Razrednog/Učiteljskog vijeća glasali protiv izricanja pedagoške mjere u ovoj školskoj godini? DA NE
12. Koliko puta? _____

Prilog 2. Upitnik za Scenarij 1

(Forma A i B)

Marko je učenik trećeg razreda. Na školskom izletu prilikom ukrcaja u autobus udario je drugog učenika šakom u trbuh jer mu nije htio ustupiti mjesto na zadnjem sjedalu autobusa. Učiteljica nije vidjela što se dogodilo, ali primijetila je metež u stražnjem dijelu autobusa te otišla provjeriti što se događa. Učenik koji je dobio udarac držao se za trbuh, a ostali učenici koji su sjedili na zadnjem sjedalu objasnili su učiteljici što se dogodilo. Učiteljica je pozvala Marka na razgovor. Marko je priznao da je udario drugog učenika.

1.a) Biste li izrekli pedagošku mjeru za opisano ponašanje?

DA NE

2.a) Koju biste pedagošku mjeru izrekli (ukoliko ste potvrdno odgovorili na 1.a pitanje)?

opomena ukor strogi ukor preseljenje u drugu školu

3.a) Ukratko pojasnite svoj odgovor na 1.a i 2.a pitanje.

(Forma C i D)

Maja je učenica trećeg razreda. Na školskom izletu prilikom ukrcaja u autobus udarila je drugu učenicu šakom u trbuh jer joj nije htjela ustupiti mjesto na zadnjem sjedalu autobusa. Učiteljica nije vidjela što se dogodilo, ali primijetila je metež u stražnjem dijelu autobusa te otišla provjeriti što se događa. Učenica koja je dobila udarac držala se za trbuh, a ostali učenici koji su sjedili na zadnjem sjedalu objasnili su učiteljici što se dogodilo. Učiteljica je pozvala Maju na razgovor. Maja je priznala da je udarila drugu učenicu.

1.a) Biste li izrekli pedagošku mjeru za opisano ponašanje?

DA NE

2.a) Koju biste pedagošku mjeru izrekli (ukoliko ste potvrdno odgovorili na 1.a pitanje)?

opomena ukor strogi ukor preseljenje u drugu školu

3.a) Ukratko pojasnite svoj odgovor na 1.a i 2.a pitanje.

Prilog 3. Upitnik za Scenarij 2

(Forma A i C)

Ivan je učenik četvrtog razreda. Školske obveze izvršava redovito i postiže odličan uspjeh iz svih nastavnih predmeta. Učiteljica ga je zamolila da na povratku iz školske dvorane ponese nogometnu loptu u učionicu i odloži je u ormar u kojem inače stoji. Ivan je po ulasku u učionicu udario loptu nogom. Lopta je pogodila zidni sat koji je pao na pod i razbio se. Ivan je pokušao sakriti razbijeni sat iza ormara, ali u tom je trenutku u učionicu ušla učiteljica.

1.b) Biste li izrekli pedagošku mjeru za opisano ponašanje?

DA NE

2.b) Koju biste pedagošku mjeru izrekli (ukoliko ste potvrdno odgovorili na 1.b pitanje)?

opomena ukor strogi ukor preseljenje u drugu školu

3.b) Ukratko pojasnite svoj odgovor na 1.b i 2.b pitanje.

(Forma B i D)

Ivan je učenik četvrtog razreda. Neredovito izvršava svoje školske obveze i često dobiva negativne ocjene. Učiteljica ga je zamolila da na povratku iz školske dvorane ponese nogometnu loptu u učionicu i odloži je u ormar u kojem inače stoji. Ivan je po ulasku u učionicu udario loptu nogom. Lopta je pogodila zidni sat koji je pao na pod i razbio se. Ivan je pokušao sakriti razbijeni sat iza ormara, ali u tom je trenutku u učionicu ušla učiteljica.

1. b) Biste li izrekli pedagošku mjeru za opisano ponašanje?

DA NE

2. b) Koju biste pedagošku mjeru izrekli (ukoliko ste potvrdno odgovorili na 1.b pitanje)?

opomena ukor strogi ukor preseljenje u drugu školu

3. b) Ukratko pojasnite svoj odgovor na 1.b i 2.b pitanje.

Prilog 4. Upitnik skale stavova za izricanje pedagoških mjera

dobro	3	2	1	0	1	2	3	loše
impulzivno	3	2	1	0	1	2	3	promišljeno
neuspješno	3	2	1	0	1	2	3	uspješno
kratkoročno	3	2	1	0	1	2	3	dugoročno
blago	3	2	1	0	1	2	3	strogo
aktivno	3	2	1	0	1	2	3	pasivno
beskorisno	3	2	1	0	1	2	3	korisno
kolebljivo	3	2	1	0	1	2	3	dosljedno
moćno	3	2	1	0	1	2	3	nemoćno
negativno	3	2	1	0	1	2	3	pozitivno
slabo	3	2	1	0	1	2	3	snažno